

Kl. 09.00–11.27
16.00–16.05

§ 1 Anmälan om ordförande i EU-nämnden

Talmannen anmälde att *Erik Ottoson* (M) valts till ordförande i EU-nämnden från och med den 20 september.

§ 2 Meddelande om särskild debatt om förtroendskadlig partifinansiering

Talmannen meddelade att på begäran av Moderaternas partigrupp skulle en särskild debatt om förtroendskadlig partifinansiering anordnas *tisdagen den 1 oktober kl. 13.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Niklas Wykman (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om särskild debatt avseende förtroendskadlig partifinansiering via lotterier

Den svenska demokratin består av flera skilda men nära sammankopplade funktioner och institutioner. En av dessa delar är ordningen med en mångfald av partier som åtnjuter sina medlemmars och sympatisörers stöd.

På ett övergripande plan bygger dock den demokratiska stabiliteten även på att medborgarna i stort känner en acceptans för tanken att folkets vilja representeras genom partier vars ideologi och inriktning man själv inte står bakom. I ljuset att detta riskerar de senaste nyheterna om partifinansiering genom mycket tveksamma försäljningsmetoder av lotter att allvarligt skada allmänhetens förtroende för partiernas viktiga roll i den svenska demokratin.

Sveriges partier har ett gemensamt ansvar att agera på ett sätt som svarar upp mot allmänhetens berättigade förväntningar avseende bland annat på vilket sätt och med vilka metoder man finansierar den viktiga partiverksamheten.

Det vore djupt olyckligt om det som framkommit i media de senaste dagarna avseende socialdemokraternas användande av sk call-centers på spanska solkusten leder till både ett minskat förtroende hos allmänhet för partierna i stort och i synnerhet ordningen med offentligt finansierade partistöd.

Moderaterna begär därför en särskild debatt i riksdagen för att diskutera hur partiernas finansieringsmetod via lotterier påverkar förtroendet för det demokratiska systemet. Det är avgörande att alla politiska partier följer etiska och transparenta riktlinjer för sin finansiering, och att vi tillsammans säkerställer att ingen verksamhet inom partiväsendet leder till oegentligheter eller undergräver allmänhetens tillit.

Vi vill i denna debatt fokusera på:

Hur lotterier används för att finansiera politisk verksamhet och om dessa metoder står i samklang med allmänhetens förväntningar.

Huruvida nuvarande regleringar kring partifinansiering via lotterier är tillräckliga eller om de behöver reformeras för att skydda demokratins integritet.

Vad som bör göras för att förhindra att oetiska försäljningsmetoder påverkar finansieringen av partier och den offentliga opinionen.

Sveriges demokrati förutsätter att all verksamhet bedrivs med öppenhet och hederlighet, och vi ser denna debatt som ett viktigt steg för att säkerställa att förtroendet för våra politiska institutioner bevaras.

Stockholm den 16 september 2024

Mattias Karlsson (M)

Gruppledare

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:17 till civilutskottet

2024/25:18 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

2024/25:9 till socialutskottet

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
materiel och ekono-
miskt stöd till Ukraina*

§ 4 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU14

Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2024/25:6) föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Vi går mot ännu en vinter med krig i Europa. Inte långt härifrån kämpar människor för sina liv – människor som för inte alltför länge sedan levde helt vanliga liv, precis som alla vi.

Från en vardag där de lämnade barnen på förskolan, tog den tidiga bus- sen till jobbet och hade fotbollsträningar, storhandlingar och allt som hör livet till gick de till en vardag som präglas av krigets mörker. Det ukrainska folket har i en handvändning tvingats bort från en trygg vardag, ned i skyttegravar och skyddsrum, efter Rysslands fullskaliga invasion. Ryss- land terrorbombar civila inne i städerna, långt ifrån fronten, och ägnar sig åt systematiska våldtäkter. Krigsbrotten är många och fruktansvärda.

Under några dagar i våras, herr talman, fick finansutskottets ledamöter besöka Ukraina. På plats fick vi ta del av mycket av det fruktansvärda. Vi fick se krigets fasor, men bara en liten del – mycket mer syntes i ögonen på dem vi mötte. Vi såg ett sönderbombat Borodjanka, där vi träffade borg- mästaren som beskrev hur hennes grannar överlevde granatattackerna för att de tog skydd i källaren men kvävdes till döds i rasmassorna eftersom det inte fanns någon som kunde komma och rädda dem. Det är det som är krig, och det är det man upplever i Ukraina just nu.

Vi fick ta del av flyglarm inne i Kiev, och vi fick se tågperongen där tågen kom österifrån med skadade soldater från fronten. Vi såg hur ambu- lanser stod i långa rader och väntade på tågen och hur skadade soldater lastades av till ambulanserna för att köras till sjukhusen.

Det är svårt att ta in, herr talman, för det hade lika gärna kunnat vara du och jag. Det hade lika gärna kunnat drabba vårt land. Det är ett försäm- rat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde och ett försämrat säker- hetspolitiskt läge i Europa efter Rysslands invasion av Ukraina. Det kräver ett mycket starkare svenskt försvar. Rysslands krig mot Ukraina är definie- rande både för vår tid och för det säkerhetspolitiska läget.

Regeringen genomför just nu den största upprustningen av totalförsva- ret sedan 1950-talet. I den budget som finansminister Elisabeth Svantesson lade på riksdagens bord i förra veckan finns det omfattande satsningar på svensk säkerhet. Budgeten för nästa år innebär ökade medel till det mili- tära försvaret om nästan 13 miljarder kronor. Det motsvarar en ökning med 10 procent från det föregående året. Ett aggressivt Ryssland under Putins regim har i grunden förändrat vår del av världen till det sämre.

I dag fattar vi beslut om en extra ändringsbudget med ökat stöd till Ukrainas kamp. Vi gör det i brett samförstånd i den här kammaren, herr talman – samtliga riksdagens åtta partier står bakom ett fortsatt stöd. En mycket stor del av det svenska folket står bakom ett fortsatt svenskt stöd till Ukraina. Vi gör det för att det i grunden är rätt och riktigt, men vi gör det också för att det bygger svensk säkerhet. Vi kommer med dagens beslut att tillföra ytterligare resurser till Ukraina, både militära och ekonomiska, och som jag sa är jag stolt över den breda enighet som råder i den här kammaren.

Herr talman! Regeringen och Sverigedemokraterna har kommit överens om att införa en ram för det militära stödet till Ukraina för åren 2024–2026. Ramen uppgår till 75 miljarder kronor fördelat på 25 miljarder per år. Det stöd som föreslås i den här propositionen är en del av den ra- men, och Sverige har aviserat ett långsiktigt stöd till Ukraina. Det är en viktig signal till Ukraina att vi tänker stå på deras sida så länge det behövs – till dess att de har vunnit kriget – men att Sverige och andra länder har aviserat långsiktiga stöd är precis lika viktigt som signal till Ryssland, herr talman. Det sänder en signal till Putins regim och till hans lakejer om att vi kommer att stå på Ukrainas sida.

Kriget och dess konsekvenser kommer att bli långvariga, och därför finns det ett behov av att långsiktigt stötta Ukraina både under kriget och efter det att kriget är vunnet. Regeringen har därför nu lagt fram ett förslag om ytterligare stödpaket i form av den här extra ändringsbudgeten.

I propositionen föreslår regeringen att försvarsmateriel som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid ska skänkas till Ukraina. Det handlar om bland annat luftvärnsrobotar, stridsbåt 90, utbildningsmateriel, stridsvagnsminor och pansarskott. Vidare föreslås ökade anslag och bemyndiganden för att materielen ska kunna ersättas på hemmaplan.

Ukraina har också efterfrågat stöd inom luftförsvarsområdet. I syfte att skapa förutsättningar för ett eventuellt framtida stöd till Ukraina inom luftförsvarsområdet föreslås även ett utökat bemyndigande till regeringen att göra beställningar av materiel till stridsflygplanet Jas 39 Gripen.

Propositionen innehåller också förslag om ett ökat anslag för att ge bidrag till fonder och till bilaterala och multilaterala donationsprojekt som har upprättats i syfte att stödja Ukraina. Dessutom föreslår regeringen att försvarsmateriel och försvarsutrustning samt skyddsmateriel inom det civila området ska anskaffas för att sedan skänkas vidare till Ukraina.

Herr talman! Som jag sa är jag mycket stolt över vårt land Sverige för att vi har så stor enighet i vårt parlament och i befolkningen om att göra det som är rätt och riktigt, nämligen att fortsätta stödja Ukraina. I de här mörka tiderna hoppas jag att vi tillsammans kan vända vår ilska till något meningsfullt för att faktiskt göra skillnad, och jag ser det som vår fortsatta plikt att stötta Ukraina på alla sätt vi kan. Vi gör det i dag genom att fatta beslut om den här extra ändringsbudgeten.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet, herr talman.
(Applåder)

Anf. 2 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Jag kan börja där Edward Riedl avslutade, nämligen med att det är en styrka att riksdagens samtliga åtta partier har varit eniga i sitt stöd till Ukraina under egentligen hela denna tragiska konflikt.

Vi kan faktiskt se att stödet börjar krackelera i andra delar av Europa. Partiet AFD i Tyskland hade framgångar i delstatsvalen i Thüringen och Sachsen, och på söndag går Österrike till val med goda prognoser för ett av de partier som sägs stå Ryssland relativt nära, FPÖ. Senast FPÖ satt i regering i Österrike var det till och med så att vissa europeiska säkerhetstjänster inte delade känsligt material med partiet på grund av dess kopplingar till Ryssland.

Det känns alltså väldigt bra att vara här i Sveriges riksdag och kammare och känna att alla riksdagens partier står bakom ett stöd till Ukraina. Är det så att vi diskuterar handlar det aldrig om att ett parti vill ge mindre stöd till Ukraina utan snarare om att man vill ge mer.

Herr talman! Vi står inför en av vår tids största utmaningar. Detta är ett krig som berör inte bara Ukraina utan hela den fria världen. Den ryska invasionen är en attack på Ukrainas suveränitet men också på den ordning vi alla vilar på – en världsordning som bygger på internationell lag, respekt för mänskliga rättigheter och nationers rätt till självbestämmande. Det är en attack på oss alla och på de värden som vi länge har försvarat: fred, demokrati och solidaritet.

När vi ser denna brutala aggression kan vi inte stå passiva. Vi har under de senaste åren sett ukrainarnas enorma mod och beslutsamhet att försvara sitt land och sina medborgares frihet. De står upp för något större än sig själva. De står upp för varje nations rätt att själv bestämma sin framtid, fri från utländsk ockupation och förtryck.

Sverige har, liksom många andra länder, bidragit på olika sätt till Ukrainas kamp. Vi har skickat humanitärt stöd, medicinsk utrustning, skyddsutrustning och vapen. Det har varit helt avgörande. Men vi vet också att detta inte räcker. Kriget förändras, och Ukrainas behov förändras med det.

Vi kan inte förvänta oss att detta krig snart är över, och vi måste därför vara uthålliga. Som jag betonade tidigare måste vi också vara eniga, inte bara här i Sverige utan även med europeiska grannar och internationella allierade. Denna enighet är vår styrka – utan den skulle Putin och hans regim få fritt spelrum.

Herr talman! Det finns ett område där vi nu kan och bör göra lite mer. Vi har redan visat att vi står sida vid sida med Ukraina i dess kamp för frihet. Nu är det dags att även utöka vårt militära stöd genom att leverera Jas 39 Gripen till Ukraina.

Vi vet att luftstridskapaciteten är avgörande för Ukrainas möjligheter att stå emot de massiva ryska flygattackerna och säkra sina gränser. Genom att bidra med våra Jas-plan kan vi ge Ukraina en strategisk fördel i kampen för landets självständighet.

Jag vet att det inte är något lätt beslut, men jag är övertygad om att detta är rätt steg att ta. Det är ett steg som skulle sända en tydlig signal till omvärlden, och till Putin, att Sverige inte viker sig för aggression utan står fast i sitt stöd till Ukraina och dess rätt till frihet och självbestämmande.

Att skicka Jas till Ukraina är ett beslut som handlar om solidaritet. Det är ett beslut som visar att Sverige, liksom andra nationer, är berett att göra det som krävs för att stödja ett land som kämpar för att försvara våra gemensamma värden.

Vi har lärt oss av historien att vi aldrig får stå tysta när förtryck och våld får härja. Låt oss nu stå enade, inte bara i ord utan även i handling. Låt oss visa världen att Sveriges engagemang för demokrati och fred är orubbligt. Låt oss stå fast vid vårt stöd till Ukraina – med humanitärt stöd, med vapen och med våra Jas-flygplan. Tillsammans för fred, tillsammans för Ukraina!

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till finansutskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 3 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr talman! Förra lördagen bilade jag tidigt på morgonen söderut på E4:an hemma i Skåne. Solen sken, och det var sommarvarmt. Jag passerade otaliga åkrar där majsen var nyskördad och rapsfälten stod redo för nästa vår. Det var helt enkelt en fin dag.

Trafiken var gles, och därför kunde jag fokusera på den konvoj som jag körde i kapp. Jag passerade ett stort antal udda lastbilar, och det blev tydligt att målet för dem var Ukraina. På civila lastbilars flak stod alla möjliga militära fordon.

Prot. 2024/25:10
25 september

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
materiel och ekono-
miskt stöd till Ukraina*

Upplevelsen påminde mig om hur lyckligt lottade vi är i Sverige. Här stannar Rysslands krig vid nyheter om fasorna som pågår i Ukraina. Här har vi friheten att välja vad vi vill göra på vår lediga tid. Här kan vi leva i en trygg vardag utan att ha en aning om var närmaste skyddsrum ligger eller huruvida det ens finns ett skyddsrum. Det senare borde vi givetvis informera oss om.

Det borde vara självklart att grannländer samarbetar och inte krigar mot varandra. Att ett grannland till EU drivs av en övertygelse om att det har rätt att förgöra sin granne är svårt att ta in. Detta är anledningen till att vi här i eftermiddag beslutar om det 17:e stödpaketet till Ukraina. Med dagens stöd har Sverige hittills bidragit med drygt 57 miljarder kronor, inklusive militärt och övrigt stöd.

Det är en styrka både att vi står enade i riksdagen om att Sveriges hjälp till Ukraina ska pågå så länge som det behövs och att svenska folket delar denna övertygelse.

Herr talman! I mer än två och ett halvt år har Ryssland utövat fullskaligt krig mot det ukrainska folket. Det lidande som Ukrainas invånare genomgår är svårt att förstå om man inte har delat denna upplevelse. Att bidra militärt och ekonomiskt är ett lågt pris att betala jämfört med att, som ukrainarna, se sina älskade dö vid fronten och få sina hem och städer sönderbombade. Sveriges och västvärldens stöd till Ukraina kostar ekonomiskt, men det är ingenting jämfört med vad det skulle kosta om Ukraina skulle förlora mot Ryssland. Det minsta vi kan göra är att stödja militärt och ekonomiskt.

Dagens extra ändringsbudget ger Ukraina mer av det landet efterfrågar. Här finns också en efterlängtdel med ökat anslag och bemyndigande för att vi framöver eventuellt ska kunna stödja med Jas 39 Gripen. De flesta av oss är ivriga att få se vårt svenska stridsplan bistå i kriget mot Ryssland, men det är inte vi här i riksdagen som har kompetensen att besluta om denna eventuella satsning. Luftförsvaret är en fråga för försvaret, Forsvarsdepartementet, Nato, internationellt flygsamarbete för Ukraina och regeringen.

Herr talman! En del av Sveriges och Europas försvarsförmåga utgörs av vad vi bidrar med för att ge Ukraina en ärlig chans att vinna över Ryssland. Som jag sa tidigare skulle varje annan utgång vara förödande inte bara för Ukraina utan för hela Europa.

Vinner Ryssland kommer man att fortsätta rusta för nya krig mot sina grannar. Ryska folkets stöd för kriget är skrämmande starkt. Vi behöver ta sådana värderingar på allvar och inse att många ryssar står långt ifrån vår syn på demokrati och fred. Att flera ledande politiker i Sverige och EU under många år har varit naiva när det gäller Ryssland är inte en ursäkt vi kan luta oss mot i dag – tvärtom.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Kära skolelever! Vi i riksdagen ska i dag fatta beslut om det 17:e stödpaketet till Ukraina under de drygt två och ett halvt år som gått sedan Rysslands folkrättsvidriga och fullskaliga invasion inleddes.

Rysslands invasion, ockupation och krig är såklart någonting fullständigt oacceptabelt och strider mot allt vad folkrätt heter. Detta måste fördömas i de starkaste ordalag. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort lidande för det ukrainska folket.

Ett fruktansvärt krig har följt med många dödsoffer, splittrade familjer, stor förödelse, sönderbombade städer, sönderbombad infrastruktur och många flyktingar. Generationer av barn kommer att växa upp med sorgen och minnena. Minor i mark och vatten kommer att vara ett hot mot människor långt efter att fred åter råder.

Det militära stödet från Sverige handlar om vapensystem, ammunition och utbildning. Nu sker en viktig förflyttning i vårt stöd. Från donationer, till hjälp att upphandla ny materiel. Men stödet innehåller också viktiga civila komponenter. Det är viktigt att vårt stöd till Ukraina är allomfattande och består av militärt, civilt, humanitärt och finansiellt stöd för att den ukrainska motståndskraften ska fortsätta att vara stark.

Det tidigare svenska stödet har gjort skillnad. Det har dels stoppat och försvårat ryska försök till att göra framryckningar, dels möjliggjort för Ukraina att gå på motoffensiven. I Svarta havet och floddeltat kring Dnepr visar Ukraina en fantastisk maritim förmåga att göra motstånd och bevara kontroll över viktiga havsområden.

Herr talman! En av de stora bitarna i detta beslut handlar om Jas 39 Gripen. Det blir nu fler fungerande stridsflygplan. Vem som ska använda dem och under vilka former är inte avgjort, men dagens beslut bidrar till att skapa ökad förmåga och handlingsfrihet för framtiden. I Sverige har det en längre tid förekommit en diskussion om att skänka Jas 39 Gripen till Ukraina. En del försöker plocka lite väl enkla poäng i den politiska debatten medan andra nog är mest intresserade av att sälja Jas-plan till höger och vänster. Men för den som tar frågan om militärt stöd till Ukraina på allvar är dagens beslut goda nyheter.

Stridsflygplan är inte vilken militär materiel som helst. Det krävs stora kunskaper och träning för att hantera den, och en förödande nedskjutning av ett plan får stora militära konsekvenser. Dessutom kräver varje plan omfattande logistik och service i bakgrunden – unika kompetenser som också behövs för att allt ska fungera. Det är uppenbart att Jas 39 Gripen skulle kunna göra stor nytta för Ukraina om allt detta kom på plats. Jas är utvecklat för att vara mångsidigt i sin förmåga och med Ryssland som tydlig hotbild. På många sätt är det kanske det mest lämpliga planet för Ukraina.

Vi befinner oss inte i fredstid, utan kriget pågår här och nu. Därför behöver vi fatta kloka och genomtänkta beslut som långsiktigt bygger förmåga och gör att Ukraina kan försvara sig mot Ryssland och Putins olagliga invasion.

Herr talman! Kriget i Ukraina har nu pågått i 31 månader. Jag hade möjlighet att tillsammans med riksdagens första delegation sedan kriget bröt ut besöka Ukraina i maj förra året. Det var en resa som berörde och gjorde skillnad. Förståelsen för den dagliga rädsla och de påfrestningar kriget innebär för det ukrainska folket gjorde sig tydligt påmind när jag vaknade till ljudet av ännu en attack mot Kiev och tillsammans med mina kollegor fick tillbringa stora delar av natten i hotellets källare. För mig pågick den upplevelsen en enda dag, men det fullskaliga kriget i Ukraina

Prot. 2024/25:10
25 september

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
materiel och ekono-
miskt stöd till Ukraina*

har pågått i 943 dagar. Framför allt ska vi inte glömma att annekteringen av Krim och östra Ukraina skedde redan för tio år sedan.

Sveriges stöd till Ukraina är och måste vara brett och långsiktigt. Tusentals av de miljoner människor som har tvingats fly från Ukraina har kommit till Sverige, och de behöver bättre möjligheter att ha ett bra liv här, både under den tid kriget pågår och om de vill stanna i Sverige efter krigets slut. Vänsterpartiet anser därför att den låga dagersättningen till flyktingarna måste höjas. Vi måste ge dem som har flytt kriget en dräglig och trygg tillvaro i Sverige. Det är en del av vårt viktiga stöd till Ukraina och den ukrainska befolkningen.

När kriget är slut ska Sverige vara en aktiv part i en rättvis återuppbyggnad av Ukraina utifrån den inriktning som den ukrainska befolkningen vill se.

Herr talman! Ryssland måste förlora detta krig. Ukraina ska inte tvingas lämna ifrån sig vare sig mark eller makt till Ryssland. Att man kan försvara sina gränser och sin befolkning är grundläggande för att Ukraina i framtiden ska kunna bygga upp och stärka sin demokrati och välfärden för befolkningen.

Vänsterpartiet står bakom det humanitära, ekonomiska och militära stöd Sverige skickar till Ukraina och fördömer den ryska invasionen och ockupationen. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag om ett 17:e stödpaket till Ukraina.

Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman och åhörare! Vi ska verkligen vara väldigt tacksamma för att det finns en enighet i denna kammare bakom Ukraina. Problemet är inte det utan att vi inte gör tillräckligt. Vi som inte är vid frontlinjen och inte behöver kämpa med våra eller våra fäders, söners, släktingars eller vänners insats har ett ansvar att göra allt vi kan för att stödja Ukrainas inträde i EU och Nato och med vapen och pengar. Då finns det ingen annan väg än att Sverige tar ledningen i Europa. Sverige som nation kan inte vara i mitten och inte ett antal steg bakom Baltikum och våra nordiska grannländer, som ger mer. Sverige måste vara allra längst fram. Vi har statsfinanserna, vi har starka säkerhetspolitiska skäl och vi har, gudskelov, en opinion som står bakom oss.

Först och främst är det pengarna: När finansutskottet besökte Ukrainas huvudstad Kiev kunde vi konstatera hur ekonomiskt väl Ukraina för kriget. Ekonomin växer, inflationen är under kontroll och det går bra att investera i Ukraina. Men kriget har ett enormt pris, inte bara i människoliv utan också i kronor och öron, eller hryvnia som valutan heter i Ukraina. Finansministern klargjorde att det kommer att saknas motsvarande 120 miljarder kronor bara i år. Det behövs mer pengar.

I och med detta 17:e stödpaket är tyvärr hela den ram på 25 miljarder kronor som regeringen avsatt för 2025 förbrukad. Gudskelov säger regeringen att ramen är ett golv, inte ett tak. Men frågan infinner sig: Varför är ramen då inte större? Centerpartiet har sagt att om vi ska leda och inte följa Europa måste ramen utökas. Den ska inte vara 75 miljarder över tre år, till slutet av 2026, då vi innerligt ber för att kriget är över, utan 75 miljarder varje år, över 1 procent av bnp varje år till dess att Ukraina har vunnit kriget. Det är det värt, och vi har råd. Vi har inte råd att inte göra det.

Det civila samhället i Sverige ställer upp på ett fantastiskt sätt, allt från de blågula bilarna till hur människor tar emot flyktingar i sina hem. Men som det nu är ger staten för lite. Vi är fortfarande långt efter våra grannländer. Dessutom borde vi som Danmark och andra länder se till att denna summa går att använda i både Ukraina och Sverige. Ett stort framsteg med detta paket är att man nu börjar satsa på produktion i Ukraina.

Vi måste vidare ta de pengar Putin och hans anhang gömmer i väst – den ryska centralbankens pengar i Bryssel, mycket stora summor, och oligarkernas pengar i väst, inklusive Sverige. I dagarna fick vi veta att vår fina aluminiumfabrik i Sundsvall, Kubal, den största i norra Europa, från Sundsvall, hjärtat av Sverige, ska skicka 791 miljoner kronor till Moskva i vinstutdelning, till ägaren Rusal, som är en del av den ryska krigsapparaten, kontrollerad av Oleg Deripaska, en oligark i Putins innersta krets. Nästan 800 miljoner från Sundsvall ska gå rakt in i den ryska stridskassan. Det är blodspengar. Detta är inte förenligt med svenska säkerhetsintressen, och det hotar på sikt jobben och verksamheten i Sundsvall. Framför allt är det ett svek mot Ukraina.

Vi måste städa framför vår egen dörr. Precis som bland andra Tyskland och Litauen bör Sverige införa en särskild lagstiftning där Kubal tas ifrån Moskva, tvångsförvaltas och säljs. Pengarna ska sedan föras över till Ukraina. Andra har gjort det; vi kan också göra det.

Sist men inte minst: vapnen. Det är bra att vi har produktion i Ukraina, men vi måste återigen prata om det ukrainarna bett om längst, som vi inte har förmått leverera men redan borde ha skickat, nämligen Jas 39 Gripen. Här är det varken hackat eller malet i det senaste paketet. Man lägger miljarder på delar av Jas i stället för att meddela att Jas kommer att skickas så fort som möjligt.

Sverige måste ge Ukraina en entydig Jas-option som klargör att ett snabbspår för att kunna skicka Jas införs snarast möjligt. Vi måste vidta alla åtgärder för utbildning av piloter, reparation och logistik.

Ukraina har klargjort att man vill ha Jas 39 Gripen i samverkan med F16 för att förhindra de fruktansvärda terrorbombningarna med så kallade glidbomber. Man vill ha Jas så fort som möjligt. Man behöver träna sina piloter på Jas 39 Gripen nu. Det är i sig självt ett lätttränat plan och känt över världen för just detta. Det är så välbyggt att det är ett av de stridsplan som är lättast att träna på.

Ett besked om Jas nu skulle innebära att planering kan startas, precis som det gjorts för F16. Utbildning av piloter skulle i så fall kunna inledas samtidigt med formerandet av en gedigen, långsiktig reparations- och logistikkapacitet. Sverige hade redan för ett år sedan kunnat påbörja planeringen som säkerställt detta, men nu måste vi göra allt – diplomatiskt och planeringsmässigt – för att korta väntetiden. Vi måste ha ett snabbspår för att skicka Jas 39 Gripen till Ukraina.

Ukraina ska inte behöva vänta. Tiden är Ukrainas fiende, enligt Zelenskyj. Det tar för lång tid – onödigt lång tid. Medan vi diskuterar offerar ukrainare tyvärr sina liv för sin frihet och för vår frihet. Ge Ukraina besked nu om vapen, om pengar och om Jas 39 Gripen!

Anf. 6 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! För tre månader sedan samlades ett nittiotal länder till fredstoppmöte i Schweiz. Sverige representerades av vice statsminister Ebba Busch, och toppmötet visade att det finns ett brett internationellt stöd för Ukrainas sak och naturligtvis för ambitionen att nå fred och att gränser inte ska flyttas med våld.

För oss kristdemokrater är den enighet som finns här i Sveriges riksdag för Ukrainas sak viktig. Vi som nation ska fortsatt arbeta för att det internationella stödet inte ska svikta utan bibehållas. Ukraina har i drygt två och ett halvt år kämpat dag som natt för sin frihet och självständighet och i förlängningen för Europas säkerhet.

Herr talman! I denna extraändringsbudget föreslås att ytterligare materiel och ekonomiskt stöd ska ges till Ukraina. Det ligger i vårt eget utrikes- och säkerhetspolitiska intresse.

Ukraina har tydligt uttryckt att de är i behov av materiel och utrustning för att stärka sin operativa förmåga. Det handlar om att skänka försvarsmateriel till Ukraina som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid och att ersätta denna. Det handlar också om att skapa förutsättningar för ett eventuellt framtida stöd till Ukraina inom luftförsvarsområdet genom utökad bemyndigande att beställa materiel till stridsflygplanet Jas Gripen.

Förslaget är också att anskaffa försvarsmateriel och försvarsutrustning samt skyddsmateriel inom det civila området för att skänka. Det finns även förslag om ökat anslag för att ge bidrag till fonder och bilaterala och multilaterala donationsprojekt som har upprättats i syfte att stödja Ukraina.

Regeringen och Sverigedemokraterna har kommit överens om att införa en ram för det militära stödet till Ukraina för 2024–2026. Ramen uppgår till minst 75 miljarder kronor, och det vi diskuterar i dag är en del av denna ram.

Herr talman! På fredstoppmötet i Schweiz sa vår vice statsminister: ”En enad värld måste vara starkare än en enskild angripare. Det som står på spel är folkrätten och om det är internationell rätt eller våld som ska sätta ett lands gränser.”

Jag har tidigare sagt – och jag säger det om och om igen – att det är en styrka att vi har en enighet kring stödet till Ukraina. Sverige får inte och ska inte vika en enda millimeter från vår hållning att stödja de ukrainska kvinnor och män som med livet som insats försvarar sitt territorium och sitt lands existens. Jag är tacksam över att vi har både en regering och en riksdag som snabbt och framför allt uthålligt ser till att Sverige ger kvalitativa bidrag till Ukrainas kamp för att vinna detta krig.

(Applåder)

Anf. 7 ANNA STARBRINK (L):

Herr talman! Åter har vi samlats här för att debattera eller kanske snarare gemensamt konstatera att vi måste skicka ännu ett stödpaket till Ukraina. Det är det 17:e paketet, och med det har Sverige bidragit med 48,1 miljarder kronor i militärt stöd till Ukraina sedan Rysslands brutala anfällskrig inleddes 2022. Under innevarande år bidrar Sverige med 25 miljarder kronor i militärt stöd.

Som flera talare redan har sagt är det en enorm styrka att vi gör detta i bred enighet. Stödet till Ukraina och motståndet mot Ryssland är starkt i vårt land och i vår riksdag och kommer att behöva fortsätta vara det under lång tid framöver.

Det ukrainska folkets lidande är fruktansvärt. Nu väntar ännu en lång, kall vinter. Det är ofattbart att människor orkar, men det finns ju inget annat val än att fortsätta orka. Vi som vill försvara friheten har inte heller något annat val än att fortsätta stödja Ukraina och vara uthålliga.

Jag, precis som ni alla, följer utvecklingen i Ukraina och ser skräcken. För ett par dagar sedan sände SVT:s nyheter ett inslag som jag inte kan suddas bort från mina näthinnor. Det handlar om krigsförbrytelser. Det finns så många vittnesmål om detta att ingen längre kan tveka om ondskan i Rysslands brutala agerande. Övergreppen mot både soldater och civila är vedervärdiga.

En präst i Cherson berättar i nyhetsinslaget om övergreppen och hoten om att trasas sönder med en batong. Han lyckades fly.

Halyna, en änka i Irpin, berättar om när en rysk soldat tvingade henne att klä av sig alla kläder, petade på henne med sitt automatvapen och satte vapnet mot hennes underliv innan han våldtog henne. Nu tackar hon varje dag Gud för att hon överlevde. Hon säger i tv-inslaget att hon tror att det var för att hon skulle kunna berätta. Hon säger: Sprid ordet till ert folk. De – ryssarna – kommer inte att nöja sig med Ukraina.

De krigsbrott som begås är oförlåtliga och måste få ett slut. Ryssland måste tryckas tillbaka och Ukraina befrias.

Herr talman! Vårt stöd till Ukraina är av solidaritet med alla ukrainare som tvingas leva mitt i kriget. Deras frihet är värd att försvara. Det är också det viktigaste vi kan göra för säkerheten och freden i resten av Europa, också hos oss. Vi måste lyssna på änkan i Irpin. De kommer inte att nöja sig med Ukraina.

Med det nya paketet, som är det 17:e, går vi in i en ny fas i Sveriges Ukrainastöd. Det blir större fokus på produktion i stället för på donation. Det är ett nödvändigt skifte för att vårt stöd ska kunna bli långsiktigt.

Jag ska inte gå igenom detaljerna i paketets innehåll. Det har flera talare före mig redan gjort. Som ni har hört finns det många viktiga delar som kommer att göra stor skillnad i försvaret av Ukraina. Det är såväl upphandlingar av ammunition och annat som donationer av det vi själva kan avvara och inte minst kraftiga bidrag till internationella fonder och samarbeten. Som många ledamöter före mig har påpekat måste vi i omvärlden stå starka tillsammans.

Jag vill nämna några ord om Jas 39 Gripen. Vi är många som gärna vill förse Ukraina med dessa. Vi förstår att det krävs ett stort och brett internationellt samarbete för att Jas ska kunna användas. Just nu pågår införandet av F16, och det betyder förstås en avsevärd förbättring av Ukrainas möjligheter att försvara sig. Men jag vill också att Jas 39 Gripen ska skickas.

För att det ska vara möjligt att göra en donation av stridsflyg måste vi säkerställa att vi har några Jas C/D kvar att donera. Det är därför de materielsatser som ingår i paketet är så viktiga. Min och Liberalernas förhoppning är att regeringen snart ska kunna återkomma med nya stödpaket och att Jas 39 Gripen kommer att kunna ingå där.

Herr talman! Vårt stöd är viktigt och gör stor skillnad i Ukraina. Det får vi bekräftelse på ofta. Det 17:e stödpaketet kommer också att bli viktigt. Allt det som vi i Sverige har gett, det som vi gör här i riksdagen och insatserna från våra myndigheter, näringslivet, civilsamhället och enskilda människor gör skillnad.

Ändå känns det otillräckligt när vi läser om krigsbrotten, våldtäkterna och barnen som kidnappas. Vi måste vara fler som ger mer, och vi måste se en stor uthållighet. Det är en oroande utveckling i flera europeiska länder, men vi i Sverige ska göra vad vi kan för att fortsätta att ge vårt starka stöd men också verka i internationella sammanhang för ett gemensamt starkt internationellt stöd för Ukraina.

Att vi nu skapar fleråriga förutsättningar genom den så kallade Ukrainaramen om 75 miljarder kronor ger oss bättre möjligheter att arbeta just långsiktigt. Det blir ett viktigt skifte. Ramen är lite elastisk och går att utvidga. Det är inget tak utan ett golv.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 8 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Rysslands invasion av Ukraina fortsätter med oförminskad styrka, och ännu finns ingen fred i sikte. Även om det fullskaliga anfällskriget nu har pågått länge är det lika olagligt och oförsvarligt i dag som det var den dag då Putin lät sina trupper gå över gränsen till det fria och demokratiska Ukraina.

Sverige var snabbt med att erbjuda stöd för att hjälpa Ukraina att försvara sig. Jag är stolt över det. Men tiden går, kriget fortsätter och Ukraina behöver fortsatt vårt fulla stöd på alla sätt.

För oss i Miljöpartiet är det självklart att Sverige ska bidra till Ukrainas kamp för självbestämmande och självförsvar. Vi ska fortsätta med vårt stöd till Ukraina, enskilt och tillsammans med andra länder. Vi måste fortsätta att värna mänskliga rättigheter, folkrätten och fred. Nu måste vi i omvärlden visa att vi är lika uthålliga i vårt stöd till Ukraina som ukrainarna har visat att de är i motståndet mot angriparen och i försvaret av sitt land.

Sveriges stöd till Ukraina måste fortsatt vara starkt, både under och efter kriget. Ukraina ska återuppbyggas och fortsätta att vara ett fritt och självständigt land.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 5 Överlämnande av mål mellan allmänna förvaltningsdomstolar

Justitiekammarens betänkande 2024/25:JuU2

Överlämnande av mål mellan allmänna förvaltningsdomstolar (prop. 2023/24:131)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU3

EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen (prop. 2023/24:142)
föredrogs.

*EU:s nya utsläpps-
handelssystem för
fossila bränslen*

Anf. 9 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag regeringens proposition om EU:s nya utsläppshandelssystem. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna.

Bakgrunden till propositionen är i huvudsak de beslut som fattats på EU-nivå om införande av ett nytt utsläppshandelssystem som ska omfatta de sektorer som, kortfattat, inte omfattas av det befintliga europeiska utsläppshandelssystemet. Det handlar mestadels om utsläpp från förbränning av bränslen som används i byggnader och för transporter. Det nya utsläppshandelssystemet har kommit att kallas för ETS 2, och det gamla kallar vi ETS 1.

Herr talman! När ETS 2 behandlades i riksdagen under förhandlingarna i Europeiska rådet, som ägde rum under den föregående mandatperioden, var Sverigedemokraterna kritiska, dock inte mot idén att införa ett utsläppshandelssystem. Att utsläpp prissätts är en utomordentligt god modell för att samhällsekonomiskt effektivt minska utsläppen. Det problem som vi såg från SD:s sida var hur EU-kommissionen valde att utforma systemet.

Det principiellt problematiska med ETS 2 är att intäkterna från utsläppshandelssystemet inte stannar i Sverige utan till viss del tillfaller EU-systemet i form av en social klimatfond – en fond som Sverige kommer att bli nettobidragsgivare till. På så vis kommer svenska konsumenter, genom ETS 2, delvis att bidra till att finansiera medborgare i exempelvis Ungern, Polen och Bulgarien.

Detta var bakgrunden till att Sverigedemokraterna i riksdagen under förhandlingarna motsatte sig den socialdemokratiska regeringens linje att säga ja till förslaget. Detta, herr talman, är numera historia. ETS 2 är i dag bindande EU-lagstiftning, och Sverige saknar således rådighet i frågan. ETS 2 ska införas oavsett vad man tycker om detta i sak.

Regeringen och Sverigedemokraterna enades i klimathandlingsplanen om att Sverige ska genomföra ETS 2 brett från start samt att hushåll och verksamheter ska kompenseras fullt ut. Fördelarna med att inte utnyttja olika möjligheter att undanta vissa verksamheter är flera. En bredare implementering redan initialt borgar för att systemet får starkare klimatpolitisk effekt, men av utformningen av systemet följer också att Sverige får behålla en större del av intäkterna, som kan användas för kompensation.

För att bereda förslag om hur en sådan kompensation ska se ut kommer en utredning att tillsättas, vilket vi redogjorde för redan i klimathandlingsplanen. Jag vet att frågan bereds på Regeringskansliet just nu, och jag förväntar mig att utredningen kommer att presenteras nu under hösten.

Herr talman! Klimathandlingsplanen slår fast att en grund för klimatpolitiken är folklig acceptans. Handlingsplanen klargör också att styrmedelsutredningen ska beakta att inte orimligt höga kostnader ska uppstå för hushåll och näringsliv med risk för allvarlig påverkan på svenska företags konkurrenskraft.

Herr talman! Jag konstaterar att det tycks råda enighet här i riksdagen om förslagen i propositionen. Inget oppositionsparti motsätter sig den föreslagna implementeringen, men några partier vädrar en del egna synpunkter på hur kompensationen sedan ska se ut och hur konsekvenserna ska analyseras. Detta är att slå in öppna dörrar, för det här är precis vad den aviserade utredningen ska ägna sig åt. Det är en diskussion som vi kommer att få anledning att återkomma till när utredningsdirektiven inom kort presenteras men framför allt när utredningen är färdig och ett konkret system för kompensation ska tas fram.

Herr talman! För att vinna tid avslutar jag mitt anförande nu.

Anf. 10 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Riksdagskollegor och svenska folket! I dag ska vi debattera och diskutera den viktiga propositionen om ETS 2, EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen. Med detta något fikonartade namn som rubrik är det ändå en viktig debatt som vi ska hålla. Jag yrkar bifall till reservation 1 från S, V och C, Konsekvensanalyser på vissa områden. Propositionen har inget debattvänligt namn, men den är väldigt viktig. Den handlar om att få ned utsläppen från transporter och byggnader.

Klimatkrisen innebär att vi upplever fler naturkatastrofer i denna tid, med svåra stormar, torka, översvämningar och hetta. Extremvädret ökar. Många människor på vår kontinent, inte minst svenskar, har fått uppleva hur källaren blir översvämmad eller hur torkan ger sig på skörden, som är så viktig för familjen och för svenska folket. Klimatrekorden haglar numera, men det är inga roliga rekord. Det handlar om rekordvärme, rekordöversvämningar, rekordbränder och rekordtorka. Vi måste ta tag i klimatkrisen, och vi måste vara tydliga med vad som ska göras.

Sverige har historiskt fört en aktiv klimatpolitik och tagit på sig en ledartröja. Så är det inte längre. Det här riksdagsåret har EU:s klimatråd meddelat att medlemsländerna gör för lite för att nå de överenskomna klimatmålen. Här hemma har flera myndigheter kritiserat regeringen för att den svenska klimatplanen inte når klimatmålen. Vad gäller klimathandlingsplanen visade den sig inte riktigt vara en klimathandlingsplan; det var mer fråga om fromma förhoppningar och framtida utredningar.

Dessutom lyckas inte regeringen få till utredningarna i fråga. Till exempel skulle en styrmedelsutredning ha startat i våras, men den har inte ens kommit igång. Vi har inte sett direktiv eller utredare.

Idén hos regeringen verkar vara att alla ska kompenseras för allt. Samtidigt bränner man halva reformutrymmet på fyra år och sänker skatterna för de allra rikaste. Det är där prioriteringarna ligger för den svenska regeringen.

Insikten om att vi måste komma till rätta med inte minst transportutsläppen finns i hela EU. Vi delar den här utmaningen över landsgränserna. Förra mandatperioden beslutade Europaparlamentet – jag var själv Europaparlamentariker och var där och förhandlade – att vi ska införa ett utsläppshandelssystem för transporter och byggnader, ett så kallat ETS 2. Det här handlar om bränslen till transporter men också om uppvärmning och nedkylning av byggnader. 25 procent av intäkterna ska gå till en så kallad social klimatfond.

Det som ligger på bordet nu kommer därför från EU-nivå och inte från den svenska regeringen, som jag skulle kalla en transportsträcka. Det

handlar om utsläppsrätter för byggnader och vägtransporter samt drivmedel för ytterligare sektorer. Syftet är att komma till rätta med de sektorer där det har varit svårt att få ned utsläppen i EU.

En del av intäkterna ska användas till stöd för utsatta hushåll och mikroföretag genom en så kallad social klimatfond. Det här är en viktig del i att få till en rättvis omställning och en solidarisk klimatpolitik. Utsläppshandelssystemet ska ha ett eget utsläppstak och egna utsläppsrätter och ska inte förknippas med ETS 1, som gäller för industrier och energisektorn.

Det viktiga här är att också producenter, importörer och distributörer måste se till att övervaka utsläppen och överlämna utsläppsrätter. Vi sätter pressen uppströms och inte framför allt på bilisterna eller konsumenterna, i det här fallet svenska folket.

Medlagstiftarna var överens. Det här systemet ska starta 2027. Om energipriserna blir exceptionellt höga kan det bli en fördröjning, så att systemet kommer igång ett år senare. När systemet startat kommer utsläppsrätter att frigöras för det. Sedan minskar utsläppsrätterna successivt år för år. Det blir helt enkelt en press på producenterna att ställa om.

Vi socialdemokrater tycker att det här systemet är extremt viktigt för att få till stånd en jämn fördelning i hela EU. Det vi är kritiska mot är att regeringen inte har klarat sin uppgift; i många avseenden saknar propositionen de delar där regeringen hade behövt vara tydlig med hur detta ska göras just i Sverige. Vi saknar de konsekvensanalyser som behöver ligga till grund för en bra politik syftande till kompensatoriska åtgärder.

Frågan är också vad styrmedelsutredningen ska komma fram till och hur den ska hjälpa det här systemet. Styrmedelsutredningens uppgift är ju att se till att de lagar vi har på EU-nivå hanteras på effektivaste sätt. Det hade varit rimligt att vi hade fått veta vad regeringen har för idéer om en av de mest potenta lagstiftningarna. Men vi har som sagt inte regeringens idéer om detta på plats ens till utredningen.

Vi välkomnar att utsläpp från jordbruk, skogsbruk och fiskenäring inkluderas från start. Vi i Sverige bör, i den mån vi kan, gå i förväg för att ta hand om inrikesutsläppen. Men vi måste också här ha ordentliga konsekvensanalyser. Vilken är konsekvensen för konkurrenskraften? Många andra länder kommer att agera annorlunda. Vi har inte alls fått den tydligheten från regeringen. Regeringen har inte valt att analysera detta i förväg, men vi tycker att det är rimligt att en regering gör det när så stora förändringar är på gång.

Det är också svårt att förstå skrivningarna i propositionen om att alla ska kompenseras ekonomiskt. Som jag nämnde tidigare bränner ju regeringen just nu pengarna på skattesänkningar. Hur ska man då klara av att kompensera allt och alla i framtiden? Det här känns mest som populism, inte som en tydlig proposition.

Jag har ett antal frågor som jag hoppas att regeringspartierna kan svara på. När kommer exempelvis planen för att använda de 25 miljarder systemet kommer att leverera till Sverige 2027–2030? De här pengarna, som är vällovliga och en viktig del i att vi ska ha en rättvis omställning, borde egentligen spenderas innan systemet startar. Det handlar ju om att hjälpa svenska folket att ställa om, få till elektrifiering och få till bättre system som kan hjälpa människor i plånböckerna. Då är frågan om man har tänkt på att de här pengarna borde spenderas innan utbetalningarna kommer. Hur ska man göra det?

Slutligen undrar jag vad det är med den här styrmedelsutredningen som gör att regeringspartierna inte kommer till skott. Vad är det vi inte förstår? Det här är egentligen grunden för att kunna debattera EU-lagstiftningen över huvud taget.
(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring, Sofia Skönnbrink och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 11 HELENA STORCKENFELDT (M):

Herr talman! Målet med klimatpolitiken måste vara att både minska Sveriges utsläpp och uppmuntra andra länder att höja sina ambitioner. Den som har hört mig i tidigare debatter vet att jag brukar framhålla vikten av att se klimatfrågan utifrån ett globalt perspektiv i stället för att stirra sig blind på vad som sker enbart på svensk mark. Klimatfrågan är global. Därför måste även lösningarna vara det. Sverige är och ska fortsatt vara ett grönt föregångsland – inte för att det känns bra för stunden utan för att vi genom praktisk handling ska visa för världen vad som är möjligt och få fler att vilja följa efter.

Herr talman! Eftersom klimatomställningen är vår tids stora utmaning måste effekt och resultat få stå i fokus. Ska vi klara omställningen förutsätter det ett konkurrenskraftigt näringsliv, mycket mer ren el och en acceptans för klimatpolitiken.

Den här frågan är inte enkel. Det räcker inte med de mest bekväma åtgärderna som kanske låter slagkraftiga och känns bra i magen. Tyvärr finns det ingen quickfix, och det räcker heller inte att Sverige ensamt ställer om. Däremot är det värt att belysa den resa som Sverige har gjort.

Sveriges bnp har ungefär fördubblats sedan 1990-talet, samtidigt som våra utsläpp av växthusgaser har minskat med över en tredjedel. För varje krona av vår bnp genereras alltså bara en sjättedel så mycket växthusgaser som för tre decennier sedan. Vi har anledning att med stolthet peka på hur Sverige har kunnat förena minskade utsläpp med ett gott ekonomiskt välstånd.

Herr talman! Det är tydligt: Lösningen har aldrig varit att minska tillväxt eller mänsklig aktivitet. Lösningen har aldrig varit att stänga ned. Det har varit att ställa om, att skapa förutsättningar för näringsliv och individ att på ett kostnadseffektivt sätt ändra metoder som skadar vår levnadsmiljö.

EU Emission Trading System, eller ETS, är ett system för utsläppsrätter inom just EU-området. Systemet går ut på att begränsa rättigheten att släppa ut till ett antal utsläppsrätter som aktörerna inom systemet sedan kan handla eller byta med varandra.

I praktiken innebär det att det finns en konkret plan för att minska utsläpp som baseras på marknadens kraft att styra. Priset går successivt upp, och incitamenten att ställa om blir för varje år större och större. Det är klimatpolitik när den är som bäst. Politiken sätter ramarna, och företagen beslutar om åtgärderna.

Herr talman! EU ETS anses vara det mest kostnadseffektiva systemet i världen för att minska utsläpp och trycka omställningen i rätt riktning. Utsläpp av växthusgaser har tidigare varit gratis trots de stora konsekvenserna. Klimatförändringarna är påtagliga, och det är viktigt att vi nu ställer

om. Moderaterna har länge varit för en prissättning av utsläpp, och sedan en tid tillbaka har vi det på plats inom EU-området. Det här betänkandet handlar om ett nytt ETS-system som även inkluderar utsläpp från bland annat byggnader och vägtransporter.

EU är Sveriges viktigaste klimatpolitiska plattform. Det är inom Europeiska unionen som Sveriges bindande klimatmål och regelverk för den gröna omställningen fastställs. Det är inom EU som vi enas om styrmedel som effektivt fördelar klimatansvar mellan medlemsstater. Det är inom EU som Sverige gör sina klimatåtaganden gentemot Parisavtalet. Den mest effektiva svenska klimatpolitiken är den gemensamma och övergripande som vi tillsammans utformar med övriga medlemsstater inom EU.

Men kraften i EU handlar inte bara om vilka utsläppsminskningar som vi åstadkommer här utan också om den normativa makt som EU besitter och om hur vi lyckas sätta standarder i världen. När 450 miljoner européer ställer om gör det global skillnad.

Herr talman! Moderaternas syn på klimat-, energi- och miljöfrågorna präglas av teknikoptimism och hoppfullhet. Vi är övertygade om att människan genom tekniska framsteg, vetenskap och fakta kan lösa de problem vi står inför och nå klimatmålen.

Tekniken finns. Det är möjligt. När andra länder bygger nya kolkraftverk och ökar sina utsläpp måste vi visa på alternativet. Den gröna omställningen måste vara en konkurrensfördel, som gynnar tillväxten i landet och skapar jobb och välbefinnande. Att ställa om till fossilfritt ska vara eftersträvanvärt.

Herr talman! Gemensamt för många av de miljöproblem som människan hittills har stött på är att hon också har visat sig förmögen att lösa dem. Låt oss göra det igen!
(Applåder)

Anf. 12 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Storckenfeldt talade i slutet av sitt anförande vackert om vikten av att tro på tekniska möjligheter och innovation. Där kan jag från Socialdemokraternas sida säga att vi verkligen delar ambitionen att stå upp för en transition inom industri och övriga sektorer för att man ska lyckas med detta.

Men det som efterfrågas från miljörörelsen, svenska folket och myndigheter just nu, och också från EU-nivå och EU:s klimatpolitiska råd, är en tydlighet om hur regeringen avser att leda klimatomställningen. Det handlar inte om fromma förhoppningar eller en tilltro. Det handlar om lagstiftning, budget och pengar. Det är den delen där det är regeringens uppdrag att agera.

Nu tillhör inte ledamoten Storckenfeldt regeringen, men ändå det viktigaste och största partiet i regeringen. Det är viktigt att höra: Hur avser Moderaterna att agera för att vi äntligen ska få till styrmedelsutredningen, som klimatministern och övriga regeringen ständigt hänvisar till?

Vi upplever en frustration i att all kritik under mandatperioden har bemötts med: Det kommer snart! Snart kommer det en budget som levererar, snart kommer det en klimathandlingsplan som levererar, eller snart kommer det en styrmedelsutredning som levererar.

Vi kan inte hela tiden skjuta politiken framför oss. Jag undrar om ledamoten Storckenfeldt håller med om detta.

Anf. 13 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Jytte Guteland lyfter fram många bra poänger. Mitt svar tillbaka till Jytte Guteland blir väl: Det kommer snart!

Jag tillhör, precis som ledamoten sa, inte regeringen. Jag kan inte säga vad som pågår i korridorerna i Rosenbad eller på departementet. Jag vet bara att bollen är i rullning. Det kommer att finnas en styrmedelsutredning på plats snart.

Det är viktigt att vi också tittar på budgeten och klimathandlingsplanen. Där har vi en plan för att nå de långsiktiga målen med en klimathandlingsplan som ser till att vi tar oss hela vägen till netto-noll år 2045. Nu har vi dessutom en budget som ser till att vi når våra kortsiktiga mål till år 2030.

Vi har systemen på plats. Allting är inte perfekt. Det är väldigt sällan som allting är perfekt inom politiken. Vi är människor som sitter här och tycker och tänker saker och som ska representera våra olika partier och våra väljare.

Grunden är ändå att vi har en budget som når målen till 2030. Vi har en klimathandlingsplan som når målen till 2045. Vi har otroligt många satsningar. Det är många som Socialdemokraterna var med och startade under sin tid vid makten. Klimatklivet, Industriklivet och de sakerna är bra. Dem fortsätter vi att satsa på.

Det vi gör är att vi riktar om till att väga upp där Socialdemokraterna verkligen inte har presterat under sin tid vid makten. Det handlar om att se till så att elektrifieringen blir möjlig och att vi har tillräckligt mycket bas-kraft i systemet.

De sakerna försöker vi nu bygga upp under vår tid vid makten. Jag hoppas att Jytte Guteland har möjlighet att sätta sig in i det arbete som pågår på Regeringskansliet.

Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Jag vill till ledamoten Storckenfeldt säga att all vilja finns från Socialdemokraterna att vara behjälpliga med energipolitiken och också klimatpolitiken.

Moderaterna har valt att sätta sig i knät på bland annat Sverigedemokraterna. Jag tror att opinionssiffrorna för Moderaterna talar om att svenska folket inte ser tydligheten i bland annat klimatpolitiken med det politiska upplägg och det regeringsupplägg som Moderaterna har valt.

I stället för att samarbeta med partier som Socialdemokraterna i klimatfrågorna väljer man en mer skeptisk hållning. Det är också det som vi ser nu. Det är inte så att underbetygen gäller den förra regeringen, utan det är lite grann som: Den som sa det, var det. Det är faktiskt den här regeringen som har bekymmer med att leverera. Vi ser att nyindustrialiseringen stannar av. Vi upplever att många företag ser en politisk otydlighet just nu. Klimatpolitiska rådet hänvisar till att klimathandlingsplanen inte levererar.

Regeringen hänvisar hela tiden till mantrat ”snart kommer”, och det verkar vara en strategi för att skjuta upp klimatpolitiken så att den hamnar i vårt knä när vi tar över regeringsmakten. Det tycker vi är oansvarigt.

Vi ser också att det finns kritik på EU-nivå när det gäller att Sverige inte längre tar den ledande rollen. Alla medlemsländer får kritik. Det fanns en stor skepsis inför det svenska ordförandeskapet. Min fråga är därför:

När kommer styrmedelsutredningen så att vi får svar när det gäller någon av dessa uppskjutna politiska pamfletter?

Prot. 2024/25:10
25 september

*EU:s nya utsläpps-
handelssystem för
fossila bränslen*

Anf. 15 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag blir lite bekymrad när Jytte Guteland försöker få det att verka som att den här regeringen inte gör någonting när det kommer till just klimatpolitiken.

Först och främst gäller det Sveriges ordförandeskap i EU. Det var ju vi, den borgerliga regeringen, som såg till att Fit for 55 blev verklighet. Där har vi varit drivande i att se till att det faktiskt kom på plats. Vi har också varit drivande i att se till att fler områden inkluderas i de olika ETS-systemen. Där är det moderater som har stått längst fram för att se till att sjöfarten inkluderas, och i just detta har min kollega Jörgen Warborn från Halland varit otroligt drivande.

Det är extremt verklighetsfrånvänt att säga att moderater inte skulle bry sig om klimatpolitiken vare sig på EU-nivå eller nationellt. Här har vi en budget som vi nyligen har lagt fram där vi höjer reduktionsplikten och ser till att nå klimatmålen.

När det kommer till olika överenskommelser kan jag inte vara tydlig nog när jag säger att ingen vet vad Socialdemokraterna tycker i energipolitiken. Jag hade mycket gärna samarbetat med Socialdemokraterna när det kommer till energipolitiken. Problemet är bara att det inte går, för ingen vet vad Socialdemokraterna tycker i kärnkraftsfrågan. Där är vi överens; det är en stor del av det vi bygger vår energipolitik på. Vi är överens om just kärnkraftsfrågan. Jag, som kommer från ett kärnkraftslän, är mycket medveten om hur det såg ut innan vi gick över från en alliansregering till en S-ledd regering. Där fanns planer på nya reaktorer på Ringhalsområdet, men så fort vi bytte till en S-ledd regering rev man upp dessa planer.

Det hela är alltför oklart för att man ska kunna sätta sig ned vid ett bord med Socialdemokraterna och komma överens om någonting. Energipolitiken är alldeles för viktig för klimatpolitiken för att man ska göra något sådant.

(Applåder)

Anf. 16 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Det var några saker i Helena Storckenfeldts anförande som jag vill stanna upp vid.

Det första är den historiska tillbakablicken. Sverige har ökat, fördubblat, sitt bnp samtidigt som utsläppen har minskat. Den här historiska tillbakablicken handlar i stor utsträckning om en period då Miljöpartiet satt i regeringen med Socialdemokraterna. Det har aldrig handlat om att stänga ned; det handlar om att ställa om. Det är precis vad Miljöpartiet har arbetat för att åstadkomma.

Det handlar om en samhällsomställning där vi får en stark ekonomisk utveckling, stärker svensk konkurrenskraft och samtidigt kraftfullt minskar utsläppen av växthusgaser så att vi kan skydda befolkningen från de allvarligaste riskerna med klimatförändringarna.

Men det är inte den här historiska positiva utvecklingen, som vi har haft i Sverige, som den moderatledda regeringen har tagit vidare och fortsatt med. I stället har den nuvarande regeringen genomdrivit reform efter reform som kraftfullt har ökat utsläppen av växthusgaser. Man har effek-

tivt jobbat med att göra det fossila billigare medan det förnybara har blivit dyrare.

De ekonomiska stimulanserna behöver givetvis bidra till att tvärtom se till att det blir lätt att göra rätt och svårare att göra sådant som släpper ut och skadar samhället.

Min fråga till Helena Storckenfeldt är därför: Är Helena Storckenfeldt beredd att i stället jobba med att dra lärdom av den historiska utveckling som Miljöpartiet har bidragit till och börja utveckla en egen klimatpolitik som kan få ned utsläppen av växthusgaser?

Anf. 17 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag nämnde i det tidigare replikskiftet att bland annat Klimatklivet och Industriklivet är saker som den tidigare S-ledda regeringen förde fram och som vi har fortsatt med. Där har vi bra saker, och därför fortsätter vi med dem.

Däremot leder vi en regering som har en annan syn på hur vi ska behandla hushållen och företagen. Vi anser att klimatomställningen inte går att åstadkomma om vi inte också visar på sambandet mellan just minskade utsläpp och ökad tillväxt.

Det här är någonting som vi lyckades med under alliansregeringen. Vi har Miljöpartiet att tacka för mycket av klimatpolitiken som har sänkt utsläppen de senaste tio åren, men just sambandet mellan tillväxt och minskade utsläpp var det alliansregeringen som var först med att visa. Det är det som vi måste komma tillbaka till.

När vi blickar ut i världen och ser vilka som är de absolut största utsläpparna ser vi att det inte är Sverige, utan det är länder som är mycket mer beroende av att öka sin tillväxt. Det finns otroligt många exempel på länder som inte kommer att vara villiga att offra sin tillväxt till förmån för att ställa om. Där har vi ett faktum som vi från Sverige måste utgå ifrån.

Jag blir frustrerad när jag pratar med Miljöpartiet om klimatpolitiken, för här har vi ett parti som dessutom förespråkar klimatdiktatur. Miljöpartiet har företrädare som har förespråkade detta; det stämmer. Det oroar mig ordentligt, för inte heller demokrati är någonting som den här regeringen är villig att bli av med.

Anf. 18 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag vill å det starkaste göra en markering här. Helena Storckenfeldt påstår att Miljöpartiet skulle förespråka diktatur. Det är under all kritik. Jag hoppas verkligen att vi kan hålla debatten på en högre nivå än att klistra på varandra fullständigt falska påståenden. Miljöpartiet är en stark förespråkare för demokrati i Sverige och i världen och har så alltid varit – punkt.

För att återgå till debattens kärna: Helena Storckenfeldt lyfte i sitt anförande fram att politiken sätter ramarna och att företagen tar fram lösningarna. Jag skulle säga att det är en del av förklaringen. Miljöpartiet har tillsammans med många andra partier drivit fram väldigt bra politik i EU och nationellt för att sätta ramar. Vi ser också att svenska företag jobbar aktivt för att komma på och ta fram lösningar och att detta har varit framgångsrikt.

Vi har också från Miljöpartiets sida jobbat aktivt med att skapa samhällsförutsättningar för omställningen. Genom till exempel Industriklivet

och Klimatklivet, som Helena Storckenfeldt nämner, har vi bidragit till att skapa förutsättningar i samhället för att näringslivet ska kunna använda innovationer, göra investeringar och få omställningen att rulla igång – utöver att politiken har satt ramarna.

Det gäller industriområdet, där ETS 1 har funnits under lång tid. Men ETS 2, som vi diskuterar i dag, rör transportsektorn. Där har Miljöpartiet jobbat med att sätta ramar och se till att näringslivet kan ta fram lösningar. Det har gällt biodrivmedel, elektrifiering och så vidare. Men vi har också jobbat med att skapa förutsättningar – att se till att det finns kollektivtrafik, se till att det finns en bättre järnväg och se till att planera stadsmiljöer så att man kan resa hållbart.

Moderaterna har genomfört reform efter reform som försämrar dessa förutsättningar för omställning. Det är jag kritisk till.

Anf. 19 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag måste såklart komma tillbaka till frågan om diktatur. Det räcker med att googla för att se att Miljöpartiet har haft företrädare som har förespråkat att klimatet ska vara överställt allt annat. Klimatet är otroligt viktigt. Det är otroligt viktigt att vi ser till att få till den ordentliga gröna omställningen och att den genomsyrar alla delar av samhället. Men att ställa det över alla andra områden ser inte jag som ett alternativ.

En statsbudget har begränsat med pengar. Ett politikområde måste också ses i perspektivet av de andra. Här i Sveriges riksdag har vi ett ansvar att se till våra väljare – Sveriges befolkning – och se till att vi fattar kloka beslut som också går hand i hand med andra beslut. Miljöpartiet har dock företrädare som har förespråkat saker som klimatkiktatur, och det är problematiskt.

Herr talman! Jag vill att vi ska se klimatfrågan i ett större perspektiv – dels globalt, dels hur den påverkar andra områden. Elin nämnde infrastruktursatsningar. Titta bara på den här budgeten, budgetpropositionen för 2025, och vilka infrastruktursatsningar vi gör där! Detta är enormt. Det är också någonting som vi äntligen tar tag i. Vi har haft enorma infrastrukturunderskott och underhållsunderskott. Nu lägger vi tillräckligt mycket pengar men samtidigt bara så mycket som myndigheterna faktiskt klarar av att hantera. Det är någonting som inte har gjorts på väldigt lång tid.

Vi satsar på infrastrukturen. Vi ser också till att vi når klimatmålen genom flera andra satsningar.

(Applåder)

Anf. 20 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Vänsterpartiet ställer sig bakom propositionen om EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen, ETS 2. Vi vill dock framhålla att det finns vissa risker med de bedömningar som regeringen gör i sin proposition. Dessa risker uppmärksammas även i de reservationer som vi har valt att ställa oss bakom. Jag väljer här att yrka bifall till reservation 1, som efterlyser konsekvensanalyser på vissa områden.

Herr talman! I våras antog EU direktivet för det nya utsläppshandelssystemet ETS 2. Det ska komplettera det befintliga utsläppshandelssystemet ETS 1, som är grundbulten i EU:s klimatarbete. ETS 1 täcker cirka 50 procent av unionens koldioxidutsläpp, främst från tunga industrier och energi-

Prot. 2024/25:10
25 september

*EU:s nya utsläpps-
handelssystem för
fossila bränslen*

producenter. I ETS 2 ska övriga utsläpp ingå, framför allt från vägtransporter och uppvärmning av byggnader men också från lättare industrier.

Regeringens ambition är att även inkludera ytterligare sektorer, som jordbruk, skogsbruk och fiske. Det är bland annat där vi ser stora risker samt bristande konsekvensanalyser i regeringens proposition.

Vi i Vänsterpartiet har i vår följdmotion till regeringens klimathandlingsplan redogjort för vår ståndpunkt när det gäller ETS 2. Vi har i den motionen även redogjort för vilka klimatåtgärder som bör vidtas för att Sverige ska nå sina nationella klimatmål och sina klimatåtaganden inom EU.

Ett nationellt handelssystem enligt regeringens planer, så som det ser ut i propositionen, riskerar att leda till höga drivmedelspriser i slutet av decenniet. Regeringens inriktning är därmed enligt vår åsikt oförenlig med en klimatpolitik med folklig förankring och acceptans.

Herr talman! Finanspolitiska rådet har konstaterat att det försvårar för individer att ta välinformerade beslut om sin omställning när utsläppsminskningar skjuts på framtiden. När utsläppen senare kommer att behöva minska snabbare finns det en stor risk att just de hushåll som påverkas mest ekonomiskt kommer att drabbas hårdast.

Regeringens förslag är enligt mig och mitt parti en konsekvens av de senaste årens uteblivna klimatpolitik som leder till ökade utsläpp och som försvårar Sveriges möjlighet att leva upp till sina klimatåtaganden inom EU till 2030 och bidra till en rättvis klimatomställning.

Herr talman! Jag ser även stora risker med förslaget för vår svenska livsmedelsproduktion. Det är viktigt att stärka Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel. Styrmedel och ett förstärkt statligt stöd för lantbrukare bör därför införas för att kunna uppnå ett fossilfritt och hållbart jordbruk. Regeringen har dock inte redogjort för hur ett nödvändigt grönt omställningsstöd till lantbruket ska genomföras med anledning av det här förslaget, så den frågan kvarstår.

Vänsterpartiet ställer sig även kritiskt till att regeringen avser att kompensera verksamheter och konsumenter fullt ut med förslaget om ett nytt utsläppshandelssystem. Jag undrar: Vad menar man med det?

Till att börja med ser vi inget skäl till att samtliga verksamheter och hushåll bör kompenseras fullt ut. Eftersom hushåll med låg inkomst och de som bor i glesbygd oftast får störst ekonomisk påverkan i omställningen bör stödet riktas till just de grupperna och därmed begränsas. Klimatomställningen måste med nödvändighet vara rättvis för att lyckas.

Slutligen anser vi att jordbruket som verksamhet är av central betydelse för att kunna bygga ett hållbart och mindre sårbart samhälle. Det bör därför omfattas av betydande statligt stöd i omställningen, men det finns inte skäl att fullt ut kompensera alla verksamheter.

Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Det är intressant att se att replik begärs innan anförandet ens hunnit börja.

Klimatutmaningen är global. Därför måste den också mötas med globala eller i alla fall större och gränsöverskridande lösningar. Därför hör också många av dessa frågor för vår del hemma på EU-nivå.

Vi står inför avgörande ögonblick i vår strävan att bekämpa klimatförändringarna. EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen, ETS 2,

är ett kraftfullt verktyg som kommer att ta oss ytterligare steg mot nödvändiga utsläppsminskningar. Det utbyggda systemet med utsläppsrätter är viktigt och riktigt, och därför bör Sverige anta det förslag som ligger framför oss – vilket det också glädjande nog finns en helt enig riksdag bakom.

EU:s utsläppshandelssystem, som introducerades 2003 som en del av Kyotoprotokollet, har varit en hörnsten i vår klimatpolitik. Det befintliga systemet, ETS 1, har framgångsrikt reglerat utsläpp från tung industri, elproduktion och andra storskaliga verksamheter.

Men vi vet att detta inte är tillräckligt. För att nå våra klimatmål – en minskning av nettoutsläppen med minst 55 procent till 2030 jämfört med 1990 – måste vi gå längre. Det är här ETS 2 kommer in i bilden.

ETS 2 är ett separat system som utvidgar omfattningen av utsläppshandeln till att inkludera byggnader, vägtransporter och andra sektorer som tidigare stått utanför. Detta innebär att vi äntligen kan adressera utsläpp från några av de mest utmanande områdena i vår ekonomi.

Systemet fungerar genom att sätta ett tak på utsläppen och gradvis minska antalet tillgängliga utsläppsrätter. Detta skapar ett ekonomiskt incitament för företag och organisationer att minska sina utsläpp, då det blir mer kostsamt att köpa utsläppsrätter än att investera i renare teknologier. Tanken är alltså att utbud och efterfrågan ska reglera priset.

Herr talman! Sverige har valt att gå i bräschen genom att delta i ETS 2 från start. Detta visar på vårt ledarskap och vår beslutsamhet när det gäller att driva på klimatomställningen. Genom att delta från början säkerställer vi att Sverige får ta del av auktionsintäkter och kan påverka systemets utformning från start.

Dessutom har regeringen föreslagit att vi ska ta ytterligare steg och inkludera fler sektorer i ETS 2. Det är modigt och framsynt och kommer att leda till en mer enhetlig prissättning av koldioxid och en mer kostnads-effektiv omställning, vilket är helt avgörande.

Låt mig vara tydlig. Detta handlar inte bara om miljö och klimat. Genom att agera nu skapar vi förutsättningar för innovation, nya gröna jobb och en starkare, mer hållbar ekonomi. Och vi positionerar oss som en ledare inom grön teknologi och hållbara lösningar.

Genom att inkludera i princip all förbränning av fossila bränslen som inte redan omfattas av ETS 1 förenklar vi också administrationen för verksamhetsutövare, konsumenter och myndigheter. Det är ett exempel på hur smart klimatpolitik kan gå hand i hand med effektiv förvaltning.

Herr talman! Samtidigt är vi medvetna om de utmaningar detta kan innebära för vissa sektorer och hushåll. Regeringen tar dessa farhågor på allvar. Därför har man åtagit sig att kompensera fullt ut för effekterna. Det visar att vi kan kombinera ambitiös klimatpolitik med social rättvisa.

Vidare kommer Sverige att dra nytta av den sociala klimatfond som EU har inrättat för att motverka negativa sociala effekter av ETS 2. Regeringen har åtagit sig att arbeta vidare med hur denna fond bäst kan nyttjas i Sverige för att skapa acceptans för klimatpolitiska styrmedel och stödja dem som påverkas mest.

Herr talman! Detta är vår chans att visa ledarskap och att Sverige och EU kan kombinera ambitiös klimatpolitik med ekonomisk tillväxt och social rättvisa. Genom att anta denna proposition tar vi ytterligare ett avgörande steg mot en fossilfri framtid.

Vi står inför en global klimatkris. ETS 2 ger oss möjligheten att agera beslutsamt och effektivt. Genom att prissätta utsläpp på EU-nivå säkerställer vi att hela unionen ställer om på ett kostnadseffektivt sätt. Återigen: Dessa frågor är globala.

Med tanke på följdmotionernas utformning kan jag inte tolka det på något annat sätt än att detta är ett genomtänkt, balanserat och framåtblickande initiativ som placerar Sverige i framkant i kampen mot klimatförändringarna. Genom att anta denna proposition visar vi vårt engagemang för en hållbar framtid, inte bara för Sverige utan för hela Europa och världen.

Herr talman! Låt oss ta detta viktiga steg tillsammans. Låt oss visa att Sverige är redo att leda vägen mot en grönare, renare och mer hållbar framtid.

(Applåder)

Anf. 22 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet i talarstolen!

Inledningsvis måste jag ändå ta upp frågan om hur pass handlingskraftig regeringen har varit här. Objektivt sett handlar det här om att regeringen lägger fram en proposition till följd av beslut som fattats på EU-nivå. Regeringen undviker dock att förklara på vilket sätt man avser att införa detta i Sverige. Det är egentligen det som är fallet här: brist på handlingskraft från regeringens sida.

Det är på EU-nivå som det har beslutats om detta. Jag var där, då jag under den tiden var europaparlamentariker och ledande för just ETS. Jag var rapportör i Europaparlamentet under förra mandatperioden.

Idén här handlade om att utveckla ETS 2, alltså ett utsläppshandelsystem för transporter och bostäder, inte minst eftersom vi ser att transporterna fortsätter att släppa ut i alla medlemsländer, även i Sverige och i synnerhet med den här regeringen. Men det gäller även bostäderna. Många bostäder i Europa är uppvärmda med gas, och vi har stora utsläpp. Detta behöver vi komma till rätta med.

Det viktiga som regeringen och Ottossons parti, som leder Klimat- och näringslivsdepartementet, ska göra är att tydliggöra hur det här ska implementeras i Sverige. Men vi får inga svar. Man lägger fram luddiga beskrivningar av att man ska inkludera den ena sektorn eller den andra sektorn. Men vi får inga konsekvensanalyser.

Ta jordbruket som exempel. Jag tror att Kjell-Arne Ottosson känner värme för den sektorn. Varför beskriver man inte vad det här kommer att innebära där? Sverige kommer kanske att göra något annorlunda på det området än övriga EU. Det finns ingen konsekvensanalys.

Min fråga handlar förstås om just det. Varför saknas konsekvensanalyser? Och varför gör regeringen ett så dåligt arbete när det är en så marginell del av arbetet som ligger hos regeringen?

(Applåder)

Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Jytte Guteland!

Konsekvensanalyser är sannerligen viktiga. Det ser vi gång på gång i beslut som tas i den här kammaren. Och vad gäller konsekvensanalyser har det väl inte undgått någon att sådana verkligen fattades när det gällde reduktionsplikten. Vi såg vad som hände där. Det har visat sig att det togs

beslut på underlag som inte höll. Där fattades verkligen konsekvensbeskrivningar för vad som sedan skulle komma att ske.

Vad gäller just konsekvensanalyser är jag alltså helt enig med Jytte Guteland. Vi behöver dem för att göra ett så bra jobb som möjligt och för att fatta så bra beslut som möjligt. Det är oerhört viktigt.

Just därför gör man nu ett gediget jobb med att ta fram underlagen, för att vi verkligen ska göra ett bra jobb och för att vi inte ska få en situation liknande den med till exempel reduktionsplikten. Där stack priserna iväg något enormt, vilket drabbade den vanliga medborgaren.

Det görs nu ett jobb på departementet, vilket Helena Storckenfeldt nämnde i sitt anförande. Och i närtid kommer vi att få se direktiven och vad den så kallade styrmedelsutredningen ska jobba utifrån. Det ligger i närtid, och jag ser precis som Jytte Guteland fram emot det.

Ja, konsekvensbeskrivningar är helt avgörande. Därför måste jobbet göras på ett så bra sätt som möjligt.

Anf. 24 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Ottosson, för beskrivningen!

Vi kan inte hålla med om att det görs ett särskilt hårt arbete vid Klimat- och näringslivsdepartementet. Det verkar vara frekvent närvaro i olika aggressiva debatter om ditten och datten men väldigt lite verkstad när det gäller klimatpolitik. Det är den känsla som vi socialdemokrater har.

Det var den lugnaste politiska sommaren i mannaminne. Ändå har man inte fått till något direktiv eller någon utredare för styrmedelsutredningen, som ska förklara hur Sverige ska klara att nå målen på klimatområdet till 2030. Inte ens detta, att få fram ett par direktiv, har man gjort.

Vad gäller frågan om konsekvensanalys tänker jag att det skulle ligga ledamoten varmt om hjärtat, eftersom vi ofta får höra från talarstolen att ledamoten värnar om just jordbruk och skog. Det borde ligga nära till hands att vilja veta hur dessa sektorer påverkas av ETS 2. Där håller jag alltså inte med.

Jag ger givetvis gärna ledamoten en chans att utveckla det lite mer konkret. Men annars vill jag göra ett medskick. Ta upp detta med Klimat- och näringslivsdepartementet och de kristdemokratiska företrädarna där, i synnerhet den egna partiledaren, som skulle kunna få fart på klimatarbetet!
(Applåder)

Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag trodde att Jytte Guteland, som socialdemokrat, varnade för personalens arbetssituation, hur personalen har det på sitt arbete. Där ingår bland annat semester. Även tjänstemännen som jobbar på Regeringskansliet har väl rätt till semester. Jag hoppas att Jytte Guteland unnar även dem det.

Det råder ingen tvekan om att jordbrukssektorn och skogsbruket ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Vi måste få fram ett förslag som blir så bra som möjligt så att vi inte konkurrerar ut oss själva och därmed slår undan benen för de näringarna i Sverige. Det är helt avgörande att dessa näringar kan öka sin lönsamhet och konkurrenskraft om vi ska ha dem kvar i Sverige. Därför måste jobbet göras så bra som möjligt.

Tidigare har vi tyvärr sett att det har tagits beslut som sedan slår undan benen för delar av svenska verksamheter. Det gynnar ingen, allra minst oss svenskar.

(Applåder)

Anf. 26 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Kjell-Arne Ottosson för anförandet. Ledamoten nämnde i sitt anförande att klimatförändringarna är en global fråga, och det är de. Klimatförändringarna påverkar vi alla tillsammans, och tillsammans drabbas vi alla av klimatförändringarnas konsekvenser. Klimatomställningen kräver därför insatser på global nivå, på EU-nivå, på nationell nivå, på regional nivå och på lokal nivå.

Det finns internationella överenskommelser för hur klimatpolitiken är strukturerad i dag. EU har ett visst mandat. Inom EU kan vi lyckas åstadkomma vissa saker, såsom utsläppshandelssystemen och ETS 2, som vi diskuterar i dag. Inom EU har varje medlemsstat fått åtaganden. Sverige har utsläppshandelssystemen, ESR, där transporter och även jordbruk och annat ingår, samt området för skog och mark, LULUCF. Varje medlemsland måste uppnå sina åtaganden inom EU för att EU ska uppnå sitt åtagande enligt Parisavtalet.

Som det ser ut med nuvarande regering når Sverige inte sina åtaganden inom EU. Därmed riskerar vi att bidra till att EU inte når sitt åtagande enligt Parisavtalet. IPCC:s rapporter tydliggör att i dagsläget räcker inte ens världens alla åtaganden enligt Parisavtalet för att vi ska klara Parisavtalet.

Min fråga till Kjell-Arne Ottosson är därför: Varför har regeringen genomfört reform efter reform som ökar utsläppen och inte presenterat åtgärder för att hantera kolinbindningen i skog och mark, vilket leder till att Sverige ser ut att missa sina åtaganden i EU? Dessa lyfter ju Kjell-Arne Ottosson fram som så viktiga.

Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Elin Söderberg för frågan. På det stora hela är det nog så att våra ideologier skiljer sig åt vad gäller synen på detta. Vi pekar på att omställningen till stor del ska ske på systemnivå. Miljöpartiet går mer in på individnivå. Där skiljer vi oss ganska rejält åt. Vad gäller till exempel svensk skog och svenskt skogsbruk skiljer sig vår syn diametralt åt.

Tyvärr har även många av medlemsländerna i EU en syn som liknar Miljöpartiets vad gäller skogen och hur skogen ska brukas. Man räknar skogen bara som kolsänka, herr talman. Man bortser helt från substitutionseffekten. Man vill inte räkna in den, det vill säga när vi byter ut CO₂-intensivt material, som stål och betong, mot material i trä. Det gör nästan lika stor skillnad som skogen som kolsänka.

Om vi låter skogen stå som kolsänka, herr talman, blir det lite grann som att kissa på sig: Det är varmt och skönt för stunden, men ganska snart blir det obehagligt. Precis på samma sätt är det här. På mycket kort sikt kan det göra skillnad, men sedan kommer vi att få en skuld i stället om vi bara låter skogen stå. Därtill får vi en massa andra problem.

Javisst, vi ska göra en omställning. Det är nog Elin Söderberg och undertryckt helt eniga om. Men vad ska vi använda oss av för att klara att göra en omställning om vi inte använder oss av material från skogen?

Anf. 28 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag ta upp det här med system- och individnivå. Jag vänder mig mot att det där skulle finnas ideologiska skillnader mellan Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Miljöpartiet arbetar väldigt mycket med reformer på systemnivå för att vi ska klara klimatomställningen, och Kristdemokraterna kan i många fall föra fram förslag kopplade till vad som sker inom familjer. Jag tror alltså inte att det finns någon ideologisk skillnad när det gäller dessa parametrar.

Jag tycker att det är relevant att ta sig an det som nämns om skogen och om att räkna in substitutionseffekten. Det kokar egentligen ned till att man måste ha klart för sig att det centrala för att vi ska klara klimatomställningen är hur mycket växthusgaser som släpps ut till atmosfären. Med mer växthusgaser i atmosfären blir det som att vi för varje år lägger ytterligare en filt runt jorden, vilket gör det varmare. Det leder i sin tur till förvärrade extremväder med till exempel förlorade skördar.

I nyhetsrapporteringen i morse redovisade man att extrema oväder som det senaste ovädet, Boris, är mycket mer sannolika och har blivit värre på grund av klimatförändringarna. Klimatriskerna innebär reella konsekvenser för människoliv, infrastruktur, samhället och den ekonomiska utvecklingen.

Vad gäller substitutionseffekten kan vi använda skogsråvara till jättemånga saker som i dag görs av fossila råvaror. Det är en fördel; vi ska använda skogsråvara. Men vi måste beakta att utsläppen till atmosfären inte ökar. Beräknar man substitutionseffekten så som Kjell-Arne Ottosson verkar vilja göra i sitt inlägg blir det en dubbelräkning, och då blir det inte tydligt för oss vilken samhällseffekt det får för atmosfären och därmed klimatförändringarna. Det vänder jag mig emot.

Anf. 29 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är helt enig med Elin Söderberg vad gäller utsläppen av växthusgaser. Där råder det ingen tvekan.

Elin Söderberg säger att vi ska använda skogsråvara. Samtidigt förfäktar hennes parti både här och på EU-nivå att vi ska ta undan alltmer skog från produktion. Det innebär att vi får än mindre material att använda i omställningen. Om vi inte kan använda oss av material från skogen slår vi undan omställningen totalt eftersom vi inte har några andra material att använda oss av, vad vi vet i dag. Då är det fossilt material som återstår. Jag skulle kunna fultolka Elin Söderberg; tyvärr är fultolkning något som alltför ofta görs i denna kammare. Men jag tror inte att hon vill att vi ska använda oss av fossilt material i stället.

Om vi ska klara omställningen måste vi se till de realiteter vi har. I Sverige har vi den stora fördelen att kunna använda oss av skogen. Sverige och Finland har absolut mest skog i EU. Om vi slår ihop våra skogar och tittar på vad vi har undantagit för produktion ser vi att vi redan ligger över det som är målet. Vi är redan på grön kvist när det gäller undantag ur produktion.

Prot. 2024/25:10
25 september

*EU:s nya utsläpps-
handelssystem för
fossila bränslen*

Nu måste vi i stället börja sköta den skog som staten har tagit från vanliga svenska markägare. Det är skog de tänkt använda som pensionsförsäkring. I stället för att sätta pengarna på ett bankkonto har de köpt skog. Där har staten gått in och tagit skog till en blygsam ersättning. Det är otroligt tråkigt och något som vi skulle kunna ha en jättelång debatt om. Nu måste vi dock se till att sköta den skogen så att den biologiska mångfalden, eller vad det nu är som gjort att man tagit skogen, inte sätts ur spel.
(Applåder)

Anf. 30 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Med kreativ bokföring och genom att tillgodoräkna sig tidigare regeringars ambitioner kan Tidögänget eventuellt nå EU:s klimatmål – i bästa fall – om elektrifieringen tar fart. Men det är samma elektrifiering som regeringen gör allt för att sumpas.

Det som man inte nämner ens i en bisats är att det tidigare överskottet fanns av en anledning. Vi i Centerpartiet var med och såg till att ta fram det för att man skulle kunna kompensera för ett fortsatt aktivt jord- och skogsbruk. När man nu äter upp det överskottet genom fossila subventioner är det de gröna näringarna som får ta smällen. Landsbygden offras på petropopulismens altare.

Bedömningen är att det krävs minskade avverkningar på minst 10 procent. Det finns nämligen EU-mål även när det kommer till markanvändning. LULUCF kallas de. Det kan man ha synpunkter på och tycka vad man vill om. Men de finns och måste följas. Det är därför inte konstigt att regeringen valt att inte ens göra konsekvensanalyser för dessa näringar när man nu inför ETS 2, som vi debatterar i dag och som är det nya utsläppshandelssystem som ska omfatta transporter, bostäder, jordbruk med mera.

Att systemet införs är bra. Där är vi i Centerpartiet helt eniga med regeringen. Vi är också eniga om att det ska bli så brett som möjligt så att så många utsläpp som möjligt prissätts. Men regeringen går sedan vilse i sin vurm för fossila bränslen. Landsbygden får betala för storstädernas dieselsuvar.

Svenskt jordbruk, som miljömässigt är i världsklass och som konkurrerar mot betydligt smutsigare produktion i andra länder, ska få ökade kostnader och minskade marginaler. Det enda svar regeringen har är att subventionera fossila drivmedel. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 i betänkandet.

Som tur är finns det en annan väg – Centerpartiets väg – med grön tillväxt, teknikutveckling och utfasning av de fossila bränslen som göder skurkstater som Ryssland, Qatar och Saudiarabien.

När vi har fler el- och biogasfordon som rullar på våra vägar minskar partikelutsläppen. Barns lungor utvecklas bättre samtidigt som färre dör i hjärt- och kärlsjukdomar orsakade av dålig luft. När de gröna kolatomerna får flöda från jord- och skogsbruket kan de ersätta sina fossila motsvarigheter i plaster, färger, tyger, drivmedel – ja, nästan allting. Och pengarna stannar på den svenska landsbygden i stället för att hamna i Putins fickor.

När svenska innovativa företag får en stark hemmamarknad skapas förutsättningar för export när resten av världen ställer om, och hundratals nya jobb kan skapas.

Väljarna vill ha en tuff klimatpolitik, och väljarna är inte ensamma om detta. Ett enat näringsliv vill ha skarpa klimatmål, som också nås. Hitachi

har tagit hem svensk historias största industriorder för leverans till grön teknik. Det är en enkel logik. När resten av världen ställer om – det kommer att ske – kan vi ha svenska företag som är i framkant tack vare en ambitiös hemmamarknad där man har kunnat testa sina produkter, och då får man sälja till resten av världen.

Men när regeringen i stället väljer att göra så lite som möjligt och lägger planer som inte är i närheten av målen riskeras konkurrenskraften för företagen. Då blir det vi som får köpa från resten av världen, och företagen flyttar dit där förutsättningarna är bättre.

Detta hot är inget påhitt. Det är ingen skrämselfpropaganda. Det är reellt. En rapport från Västra Götalandsregionen visade nyligen att 25 000 jobb hotas om elbehovet till 2030 inte möts. Sydsvenska Handelskammaren pratar om hundratusentals arbetstillfällen.

Trots detta dras beslut i långbänk hos regeringen. Talet om kortare tillståndsprocesser verkar inte gälla regeringens eget klimatarbete. Viktiga delar skjuts på framtiden. Utredningar tillsätts inte. Nya klimatförslag ska inte komma förrän nästa mandatperiod.

Vi i Centerpartiet är beredda att sätta fart på klimatarbetet. Vi vet att tekniken finns. Vi vet att viljan hos befolkningen finns. Det nya handelssystemet är ett bra steg, men det är inte alls tillräckligt för att vi ska kunna nå dit vi ska. Vi vet att det går att hjälpa dem som har det tuffast ekonomiskt. Vi, till skillnad från regeringen, har en politik som faktiskt når målen. Vi håller gränsen mot såväl populister som rysk energi. Vi vet att det behövs en politik som klarar klimatet och som klarar konkurrenskraften. Då finns det bara ett val. Det är ett grönt, liberalt och borgerligt val – det är Centerpartiet.

(Applåder)

Anf. 31 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Det vi nu debatterar här i kammaren är ett ambitiöst genomförande av EU:s nya utsläppshandelssystem. EU:s utsläppshandelssystem är världens bästa styrmedel för att minska utsläppen, och vi väljer att ligga i framkant. Vi gör det genom att inkludera fler sektorer i det nya ETS-systemet. Vi går nu alltså längre än vad EU kräver.

När detta träder i kraft kommer det att innebära att över 90 procent av den fossila bränsleanvändningen i Sverige kommer att omfattas av något av de två handelssystemen. Vi implementerar så brett som det bara är möjligt. Detta skapar en större enhetlighet och ökad kostnadseffektivitet. Det är viktigt att alla sektorer är med och ställer om mot fossilfrihet.

Vi har varit tydliga med att detta ska genomföras på ett rättvist sätt och att det ska vara effektivt. Vi kommer också att kompensera för priseteffekter så att enskilda sektorer och grupper i samhället inte drabbas på ett orättvist sätt.

Regeringen, med Liberalernas Romina Pourmokhtari i spetsen, har varit tydlig med att man vill se en rättvis omställning där villkoren för hushåll och företag värnas.

Vi för en politik som ökar människors frihet i stället för att begränsa deras vardag. Vi vill se ett brett spektrum av åtgärder för att de styrmedel vi går fram med inte ska drabba enskilda grupper eller sektorer i samhället på ett orättvist sätt.

Sedan är det inte möjligt att i förväg avgöra hur priset på en utsläppsrätt inom detta system kommer att utvecklas. Det tar vi höjd för. Priset kommer inledningsvis att begränsas, och företagare och konsumenter kommer att kompenseras fullt ut för ökade bränslepriser. Det är viktigt. Vi måste ha ett system som håller på sikt.

Herr talman! Avslutningsvis: EU är världens bästa klimat- och miljöorganisation. EU gör skillnad i Sverige och i resten av EU och är också, precis som har nämnts här tidigare i dag, ett viktigt draglok för att resten av världen ska följa efter. Det är bara tillsammans som vi effektivt kan hantera klimatförändringarna. Men det hindrar oss inte från att föra en ambitiös politik nationellt. Genomförandet av ETS 2 – och hur det görs – är en viktig del i just detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att vi socialdemokrater definitivt kan dela ledamoten Nilssons beskrivning av att EU betyder oerhört mycket för klimatpolitiken. Förmodligen känner liberaler en väldigt lättnad över att de har EU-nivån, i den tid som Liberalerna nu befinner sig i. De sitter ju själva väldigt mycket i knät på Sverigedemokraterna. Därför blir inläggen från liberaler i denna kammare mer fromma förhoppningar än reell politik. Väldigt mycket av det som klimatministern – som ju är liberal – levererar bygger snarare på förhoppningar om att omställningen ska ske någon annanstans.

Det är minst sagt otydligt – jag är snäll – vad klimatministern vill åstadkomma med utsläppshandeln EU ETS 2 eller med någon annan lagstiftning över huvud taget som rör klimatpolitiken.

Vi har fått höra att en styrmedelsutredning ska ge oss beskeden. Då vill jag fråga ledamoten: Vad är det för direktiv? Vad är det för utredare? Vad har regeringen för intentioner med denna styrmedelsutredning? Är det bara ett mantra som syftar till att underlätta debatterna? Det är så vi uppfattar det just nu.

Vi undrar också över ekonomin. Ledamoten säger att alla ska kompenseras, men samtidigt har vi fått noll besked om hur man ska använda de 25 miljarder kronor som systemet förväntas generera. Då vill jag fråga ledamoten: Hur ska man använda pengarna?

Anf. 33 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, Jytte Guteland, för frågorna! När det gäller repliker på ett anförande är det alltid lite som ett lotteri vad frågorna ska handla om. Men något som man kan veta är att valet av samarbetspartner lyfts i nästan alla sammanhang. Om det vill jag säga: Jag är stolt över att ingå i ett samarbete som tar ansvar för Sverige. Vi ser till exempel en omläggning av energipolitiken. Vi tar ansvar och går nu fram för att bygga ny kärnkraft. Det är jätteviktigt i den kontext vi diskuterar i dag som handlar om klimatpolitik. Där städar vi upp efter åtta års handlingsförlamning.

Men jag ska svara på ledamotens frågor. Ja, det är klart att det är bra att vi har EU-nivån att luta oss mot. Sverige skulle inte klara klimatutmaningarna utan EU-samarbetet. EU är ett draglok för oss och för andra länder.

När det gäller styrmedelsutredningen skulle jag säga att ledamoten redan har fått de svar som går att få. Direktiven håller, som jag förstår det, på att utarbetas. Utredare kommer att utses, om det inte redan har gjorts. Jag är inte helt hundra på det. Det besked vi har fått är att man arbetar intensivt med frågan och att Styrmedelsutredningen kommer att presenteras snart. Jag kan inte säga när. Men arbetet pågår intensivt.

Anf. 34 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Jag betvivlar inte ett ögonblick att ledamoten Nilsson har en god intention i alla sammanhang och vill leverera politik. Det är jag övertygad om. Men det här gäller ju regeringens förklaring just nu, en förklaring som jag tror är uppenbar för alla, också för liberaler, när det handlar om klimatpolitiken.

Kritiken kommer ju från alla håll – från myndigheter i Sverige och på EU-nivå, från organisationer och från svenska folket. Journalister ställer frågor, eftersom man ser att den klimathandlingsplan som har levererats inte duger för att klara målen till 2030.

Då står vi inför en enorm svårighet i Sverige. Vi riskerar att behöva betala miljardböter för att vi inte lever upp till den lagstiftning som vi gemensamt har beslutat om också i den här kammaren, och dessa miljardböter landar så småningom i svenska folkets knä. Vi pratar om kanske 30 miljarder, kanske mer; det beror på hur höga priserna blir på utsläppsrätter. Var och en förstår att det är skolelever, pensionärer, ja, svenska folket, som kommer att behöva betala det här.

Den här frågan har inte alls fått den kraft som den de facto har, och då duger det inte att hänvisa till en styrmedelsutredning som man inte ens har gett direktiv eller en utredare och säga att klimatpolitiken ska lösas där. Det duger faktiskt inte, och då förstår jag att det finns en begränsning i vad riksdagsledamöter från det liberala partiet kan göra.

Det man ändå kan förvänta sig är att ni går till klimatministern och säger att ni vill se betydligt mer aktion och att det är mycket viktigare än att ha makten tillsammans med ett klimatförnekande parti och sitta i knät på dem.

(Applåder)

Anf. 35 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Tack, Jytte Guteland, för ditt engagerade inlägg!

Det har snart gått två år sedan vi påbörjade omläggningen av klimatpolitiken, och det viktigaste i detta är, precis som jag sa tidigare, kärnkraften.

Om klimatpolitiken kan man tala länge, och nu är tiden begränsad. Men vi ska klara klimatmålen. Ledamoten nämner klimat- och miljöministern och tycker att jag ska ta upp frågan med henne. Klimatministern är djupt engagerad i de här frågorna. Hon behöver inte incitament att göra mer. Vi jobbar enträget dag och natt för att möta klimatutmaningarna, och vi styr faktiskt skutan mot en fossilfri framtid.

Vi gör det vi kan. Vi jobbar på och hanterar en mängd utmaningar, precis som ledamoten Storckenfeldt sa tidigare. Klimatpolitiken och klimatutmaningarna är *en* viktig del. Vi tar ansvar för Sverige i ett brett perspektiv, och vi kommer att ta ansvar för klimatet.

(Applåder)

Anf. 36 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Den liberala ledamoten lyfter fram att man gör en omläggning av klimatpolitiken, och det har man definitivt gjort. När Miljöpartiet lämnade regeringen var det med en riktning mot att nå klimatmålen till 2030. Vi hade också varje år, år efter år, skruvat på klimatpolitiken, utvecklat den och lagt ett gemensamt arbete i Miljömålsberedningen för att brett förankra klimatpolitiska reformer, och steg för steg minskade vi utsläppen av växthusgaser.

Den omläggning som Liberalerna har varit med om att genomföra när de valde att samarbeta med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har lett till att Sveriges utsläpp nu ökar och att vi är på väg att inte nå ett enda klimatmål, inte heller våra åtaganden gentemot EU.

När förslaget om ETS 2:s införande nu läggs fram skriver man att man vill kompensera fullt ut. Det Liberalerna och den nuvarande regeringen har gjort för att kompensera är att genom reformer göra det fossila billigare så att utsläppen har ökat.

Min fråga till Elin Nilsson är därför: Vad menar Liberalerna när man pratar om att kompensera människor och aktörer? Vad vill man göra? Är det sådant som bidrar till klimatomställning eller sådant som bara kommer att minska effekten av ETS 2 och riskera att öka utsläppen?

Anf. 37 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Vad vill Liberalerna göra? Vi vill bidra till en hållbar, grön omställning. Det är självklart så att de incitament vi beslutar om ska styra i en riktning där de fossila utsläppen minskar. Exakt hur de här stöden kommer att se ut kan jag inte svara på i dag. Det är inte beslutat och klart, så det ber vi att få återkomma till.

Anf. 38 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Sverige har ett antal åtaganden inom EU, och som jag har nämnt tidigare har EU globala åtaganden under Parisavtalet. Att Sverige når våra åtaganden är centralt för det globala arbetet att nå Parisavtalet. Men som läget ser ut nu är vi på väg att inte nå Parisavtalet, utan vi är på väg mot 3 graders global uppvärmning. Konsekvenserna blir horribla om vi inte genomför klimatpolitik på ett effektivt, ambitiöst sätt i Sverige, i Europa och i världen. Vi i Sverige måste ta ansvar för vår del.

Det som den nuvarande regeringen har gjort har lett till ökade utsläpp, och vi väntas inte nå vare sig ESR-målet, där transporter ingår nu men senare kommer att ingå i ETS 2, och inte heller våra åtaganden när det gäller ökad kolinbindning i skog och mark. De förslag eller viljeinriktningar som har framkommit från regeringen hittills är att man vill avverka mer och inte skydda mer. Man pratar om skogspolitik på ett sätt som inte alls visar att man kommer att göra vad som krävs för att öka kolinbindningen i skogen.

När det gäller området ESR, transportsektorns utsläpp som nu också kommer att vara en del av ETS 2, har man genomfört flera reformer som i stället ökar utsläppen. Frågan om hur man vill kompensera aktörer under införande av ETS 2 och hur man jobbar med transportsektorns omställning är central, och det är därför jag ställer frågor om detta till Elin Nilsson.

Sverige är på väg att inte nå våra mål. Allt som har gjorts hittills har tagit oss längre från målen. Det krävs en rejäl uppryckning från den nuvarande regeringen om man på något sätt ska vara i närheten av att Sverige ska nå våra EU-åtaganden. Vad vill Elin Nilsson från Liberalerna göra för att så ska ske?

Anf. 39 ELIN NILSSON (L) replik:

Herr talman! Jag har redan svarat på den frågan i mina tidigare inlägg. Vi kommer att driva en ambitiös klimatpolitik i samarbetet för att nå målen.

Anf. 40 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Tack till kollegorna för denna klimatdebatt och samtal om införandet av ETS 2! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 4 i betänkandet.

Den reform och införandet av ETS 2 som vi debatterar i dag handlar om att vi måste minska utsläppen för att skydda våra befolkningar från klimatförändringens allvarligaste risker.

I dag på morgonen kom nyheten att den fruktansvärda stormen Boris som har dragit in över Öst- och Centraleuropa har blivit kraftfullare, och sannolikheten att den skulle inträffa är större till följd av den globala uppvärmningen. Man talar om att regnmängderna har varit 20 procent större än om det inte hade varit en klimatförändring orsakad av mänsklig aktivitet.

I Sverige ser vi redan konsekvenser av klimatförändringarna. Det är i ett läge när vi det senaste året har befunnit oss på fel sida av 1,5-gradersmålet, det vill säga 1,5 graders global uppvärmning.

Vi är på intet sätt på väg att stanna här. Utvecklingen går tyvärr kraftfullt och snabbt åt fel håll. Uppvärmningen ökar, och IPCC bedömer att vi närmar oss en 3 grader varmare värld i slutet av det här seklet. Som det ser ut nu är vi på väg mot 2 grader redan till 2050-talet.

Konsekvenserna för människors liv, hälsa och egendom är ytterst allvarliga för våra samhällens ekonomi och hur våra samhällen har byggts upp. Hela vår civilisations utveckling har skett under de senaste 10 000 åren, där vi hade ett otroligt stabilt klimat – ett klimat som vi har lämnat bakom oss.

Jag kan inte nog betona allvaret i den fråga vi diskuterar i dag. Alla världens länder behöver ta ansvar för sin del av de globala utsläppen. I Sverige behöver vi ta ansvar för vår del av EU:s åtaganden, och EU behöver ta ansvar för sin del under Parisavtalet. För närvarande gör ingen tillräckligt.

Det som har skett sedan den här regeringen tillträdde är att man aktivt har ökat utsläppen av växthusgaser. Vi har rört oss längre ifrån de klimatmål som finns. Det är de klimatmål som vi har enats om i Sveriges riksdag och de klimatmål som vi har åtagit oss att följa inom ramen för EU-samarbetet.

Den första utsläppshandeln omfattar främst industrin, och den ser i dagsläget bra ut. De övriga territoriella utsläppen av växthusgaser, främst transport och jordbruk, ESR-målet, och som till viss del kommer att omfattas av ETS 2, ser inte alls bra ut.

När Miljöpartiet satt i regering arbetade vi upp ett överskott. Vi minskade utsläppen mer än vad vi behövde. Men sedan den nuvarande regeringen tillträdde har man ökat utsläppen så kraftigt att man ställde sig på en presskonferens och försökte siffertrixa för att dölja konsekvenserna. Man vill använda det överskott som den förra regeringen arbetade upp och använda utsläppsutrymme från industrin, som industrin har arbetat hårt för att bygga upp, för att täcka upp för sitt eget klimatmisslyckande inom ramen för ESR, främst inom transportsektorn.

Man valde att inte med ett ord nämna att målet också är kopplat till Sveriges åtagande inom skog och mark, LULUCF-åtagandet. LULUCF-målet ser än sämre ut. I regeringens budgetproposition kan man läsa i klimatbilagan att det finns ett underskott på åtminstone 11 miljoner ton perioden 2021–2025 i målet för skog och mark. Där framgår det också tydligt att när det finns ett underskott inom LULUCF-sektorn kommer det automatiskt att föras över till ESR-målet. Det vill säga att det överskott som Miljöpartiet arbetade upp när vi satt i regering i ESR-målet, som klimat- och miljöministern tillsammans med finansministern trixade med på en presskonferens och menade att klimatmålen nu nås, finns nu inte att använda. Överskottet äts upp av att man har avverkat för mycket samtidigt som det har vuxit för dåligt i skogen.

Det är dags att börja utveckla klimatpolitik som gör att man hanterar samtliga utsläpp i Sverige. Jag skulle verkligen vilja se från alla partier att ni tar krafttag, sätter er på kammaren hemma och utvecklar reformförslag för att öka kolinbindningen i skog och mark, för att klara transportsektorns utsläpp, för att begränsa utsläppen från jordbruket och för att skapa ännu bättre förutsättningar för industrins omställning. Vi behöver jobba snabbt på bred front. Det spelar roll huruvida vi kan minska utsläppen före 2030 eller om det sker först 2040, när vi i dagsläget är på väg att blåsa igenom 2 grader till 2050-talet. Det vi har sett från den nuvarande regeringen är tyvärr att man har valt att öka utsläppen av växthusgaserna.

Herr talman! Miljöpartiet har fogat reservationer till betänkandet. De handlar bland annat om att kompensera aktörer fullt ut, men det finns ingen tydlig redogörelse av vilken kompensation. Det är viktigt att vara tydlig med hur kompensationen ska ske. Om den sker på ett sådant sätt att den omintetgör klimatnyttan av klimatstyrningen av ETS 2 blir propositionen en massadministration utan klimatnytta.

Om man genomför effektiv kompensation, som bidrar till förutsättningarna för omställning och som riktar sig specifikt till dem som verkligen behöver ställa om, kan kompensationen i stället bidra till att skynda på omställningen och minska utsläppen. Men det har inte regeringen redogjort för i propositionen.

Vi har också en reservation som gäller den samlade effekten av klimatpolitiken. ETS 2 är ett verktyg, men det är ett verktyg som behövs bland många fler för att vi faktiskt ska få ned utsläppen tillräckligt snabbt så att vi når de nationella klimatmålen till 2030, våra EU-åtaganden till 2030, och att vi undviker de allvarligaste riskerna av klimatförändringen till följd av att vi minskar utsläppen.

Men vi ska också tillvarata de möjligheter som kommer. Det här handlar om samhällsinvesteringar i bättre transportinfrastruktur, bättre mobilitet, trevligare städer, bättre förutsättningar för samhällsservice i landsbygd. Det här är ett tillfälle att investera i Sverige, bygga Sverige AB starkt

och bygga bättre lokalsamhällen för befolkningen. Men detta är helt avhängigt av vad regeringen väljer att göra vid sidan av införandet av ETS 2.

ETS 2 är ett komplement till andra nationella styrmedel. Det kan inte ses som att det kan ersätta befintliga klimatpolitiska styrmedel, särskilt på transportområdet.

Jag tackar för debatten, och jag yrkar bifall till reservation 4.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Prot. 2024/25:10
25 september

*EU:s nya utsläpps-
handelssystem för
fossila bränslen*

§ 7 Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler på konkurrensområdet

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU5

Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler på konkurrensområdet (prop. 2023/24:154)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 8 2018 års ändringar i fördraget om internationell järnvägstrafik

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU22

2018 års ändringar i fördraget om internationell järnvägstrafik (prop. 2023/24:129)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om statens hantering av markintrång

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU24

Riksrevisionens rapport om statens hantering av markintrång (skr. 2023/24:106)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om
statens hantering
av markintrång*

Anf. 41 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Det som diskuteras i dag i kammaren är *Riksrevisionens rapport om statens hantering av markintrång*. Riksrevisionen har granskat regeringens och vissa myndigheters hantering av markintrång. Rapporten överlämnades till riksdagen och regeringen i november 2023, och riksrevisorerna föredrog rapporten för civilutskottet i januari 2024.

Herr talman! I granskningen har ingått Svenska kraftnät, Naturvårdsverket, Trafikverket, Skogsstyrelsen och delvis Lantmäteriet.

Den här rapporten är viktig, och den här granskningen är viktig i det sammanhanget att vi pratar om markinträng hos privata markägare och vikten av att ha respekt för de markägare som i dag blir berörda och att vi har ett system som fungerar tryggt och bra.

Det är viktigt med likabehandling mellan myndigheterna, alltså att myndigheterna jobbar likartat, vilket innebär likabehandling gentemot markägarna oavsett vilken myndighet som arbetar med en fråga om intrång på markägarens mark.

Det är också viktigt att man har en likartad värdering de gånger man ger ersättning för ett intrång på så vis att man har respekt gentemot markägarna och att det finns likhet mellan besluten och förutsebarhet för markägarna i fråga om vad ett markinträng skulle innebära.

Det är såklart långtgående för de privata markägarna att få ett intrång. Därför är det viktigt att man har den här respekten fullt ut när man jobbar med dessa frågor. Det är ju så att samhället ibland har behov av att göra markinträng. Då behöver vi se till samhällets behov men samtidigt respektera dem som drabbas av att samhället har ett större behov än den enskilda markägaren och se till att detta blir behandlat på ett respektfullt sätt.

Herr talman! Riksrevisionens övergripande slutsats är att myndigheterna i stor utsträckning har en enhetlig och effektiv hantering av markinträngen. Det känns tryggt att läsa Riksrevisionens rapport, där man har gått till grunden med det här, och se att det är den slutsats som finns. Det gör mig som sverigedemokrat trygg i de här frågorna.

Dock finns det en rad slutsatser som Riksrevisionen drar som vi behöver bevaka för att se till att ytterligare förbättra på det här området.

De slutsatser som kommer i Riksrevisionens rapport är bland annat att fastighetsägare behandlas olika mellan myndigheterna även om man menar att det rent övergripande och i stor utsträckning sker en enhetlig och effektiv hantering. Vissa typer av värderingar brister i ändamålsenlighet och likvärdighet. Det finns alltså fortfarande en del att jobba med på det här området. Det är också oklart om de statliga resurserna används på ett kostnadseffektivt sätt när man hanterar olika former av markinträng. Vi behöver alltså fortsätta bevaka de här frågorna.

Regeringen har svarat på Riksrevisionens rapport och sagt att man ska tillsätta en så kallad bokstavsutredare som har som uppdrag att se över ersättning för upplåtelse av mark i samband med elnätsutbyggnad. Just elnätsutbyggnaden är ju något som är dagsaktuellt och som kommer att ske i stor utsträckning. Därför är det viktigt att man går till grunden med framför allt den delen i markintränet. Men vi förutsätter att det i bokstavsutredarens uppdrag ingår en bred översyn för att se till att i möjligaste mån rätta till de saker som Riksrevisionen lyfter upp i sin rapport.

Sverigedemokraterna ser behovet av ett enhetligt system för myndigheterna för hur markinträng och ersättning hanteras. Vi ser det behovet utifrån den rapport som Riksrevisionen har lämnat ifrån sig. Vi ser också ett behov av att följa upp kostnaderna för och redovisningen av utbetalning av ersättning i förhållande till målet för verksamheten: att se till att statens pengar används på ett effektivt sätt.

Herr talman! Sedan en granskning av det här området senast gjordes 2005 har myndigheterna utvecklat sina processer och rutiner, framför allt med syftet att behandla fastighetsägare lika inom respektive myndighet. Man har haft framgång på det området, och det framgår tydligt i Riksrevi-

sionens rapport. I dag är det få fastighetsägare som invänder mot den värdering som staten lämnar ifrån sig vid ett markinträng. Det är också väldigt få som stämmer staten eller överklagar ersättningsbeslut. Samtidigt ska man ha med sig att myndigheterna ofta har ett kunskapsövertag och kan agera med stöd i tvingande lagstiftning. Man ska alltså inte fastna alltför mycket i att fastighetsägare i dag inte invänder mot värderingar, stämmer staten eller överklagar ersättningsbesluten. Dock kan vi nog ändå se det som att de förändringar som gjorts sedan 2005 förmodligen har haft positiv inverkan på just de områdena.

För att inte myndigheterna ska ha det kunskapsövertag som en större myndighet har gentemot enskilda markägare kan man kolla på hur ersättningen för ombudskostnader sker för att se om man kan hjälpa markägarna genom ersättning för ombudskostnader men också för att utjämna styrkeförhållandena genom att inte avgiftsbelägga på samma sätt. Användning av frivillighetsbonusen skulle också kunna underlätta processerna.

I de flesta fall anses det vara tydligt vilka värderingsmetoder som används vid markinträng. Det som behövs är att titta på vissa värderingsmetoder och vad de innebär när det gäller att den enskilda värderaren har större tolkningsutrymme vid bedömning av enskilda ärenden. Alla värderingsmetoder är inte helt uppenbara och går inte, för att uttrycka sig lite enkelt, att få in i ett Exceldokument utan ligger mer på individnivå. Här menar vi utifrån Riksrevisionens rapport att myndigheterna behöver ha ett mer samordnat arbetssätt för att kunna uppnå större likvärdighet även vid dessa tillfällen.

Det här är viktiga ingångar för regeringens fortsatta arbete för att se till att vi får ett bra utfall i den här frågan, får effekt i systemet och skapar stor – eller större – rättvisa vid markinträng. Det är viktiga överväganden att göra för att se till att de enskilda markägarna känner sig respekterade och har möjlighet att påverka vid de här tillfällena.

De tankar som vi lyfter fram i den här diskussionen är viktiga att ha med sig då äganderätten är en avgörande fråga i samhället och så att alla känner sig involverade i processen.

Herr talman! Vi fortsätter bevaka arbetet i den här frågan. Vi yrkar också bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.27 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU14 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU2 Överlämnande av mål mellan allmänna förvaltningsdomstolar

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU3 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Konsekvensanalyser på vissa områden)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, C)

Votering:

163 för utskottet

137 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 15 KD, 12 MP, 13 L

För res. 1: 93 S, 20 V, 21 C, 2 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 3 L, 1 -

Janine Alm Ericson och Emma Berginger (båda MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Kompensationsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

264 för utskottet

21 för res. 2

15 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 19 V, 15 KD, 13 L, 1 -

För res. 2: 21 C

Avstod: 1 V, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 3 L, 1 -

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Effekter på utsläppen av växthusgaser)

1. utskottet
2. res. 4 (V, MP)

Votering:

266 för utskottet

34 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 15 KD, 13 L, 1 -

För res. 4: 20 V, 14 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 3 L, 1 -

NU5 Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler på konkurrensområdet

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU22 2018 års ändringar i fördraget om internationell järnvägstrafik

Punkt 2 (Framtida ändringar i det nya bihanget)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Förslaget innebar dock att även en framtida, för riket bindande ändring i en internationell överenskommelse skulle gälla som svensk rätt. Ett sådant beslut krävde enligt 10 kap. 9 § och 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

300 för bifall

49 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 93 S, 63 SD, 60 M, 20 V, 21 C, 15 KD, 14 MP, 13 L, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 3 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU24 Riksrevisionens rapport om statens hantering av markinträng

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

237 för utskottet

62 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 20 V, 21 C, 15 KD, 14 MP, 13 L, 1 -

För res.: 62 SD

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 3 L, 1 -

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 september

2024/25:33 Indragna tåg Gävle–Mjölby

av *Lars Isacsson* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:34 Störande ljud från bilar och A-traktorer

av *Lars Isacsson* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:35 Regeringens minskning av antalet platser i högre utbildning

av *Linus Sköld* (S)

till utbildningsminister *Johan Pehrson* (L)

2024/25:36 Ineffektiv tillväxtpolitik

av *Linus Sköld* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:37 Regional kultur

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till kulturminister *Parisa Liljestränd* (M)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 september

2024/25:60 Postnord Strålfors uppköp av mindre bolag

av *Anders Karlsson* (C)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:61 Regeringens minskning av antalet platser i högre utbildning

av *Linus Sköld* (S)

till utbildningsminister *Johan Pehrson* (L)

2024/25:62 Internetbedrägerier via scamfabriker

av *Olle Thorell* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:63 Trafikverkets beräkningsmodeller

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:64 Åtgärder mot otillåten taxiverksamhet

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 2024/25:10
25 september

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 25 september

2024/25:29 Möjligheter till fortsatt inrikesflyg

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:36 Utredningen om översyn av förordningen om statsbidrag till enskild väghållning

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.05.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 6 anf. 34 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.27 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ordförande i EU-nämnden	1
§ 2 Meddelande om särskild debatt om förtroendeskadlig partifinansiering	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 4 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina.....	2
Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU14	2
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M)	2
Anf. 2 JOAKIM SANDELL (S)	4
Anf. 3 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	5
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V)	6
Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C).....	8
Anf. 6 HANS EKLIND (KD)	10
Anf. 7 ANNA STARBRINK (L)	10
Anf. 8 ELIN SÖDERBERG (MP)	12
(Beslut fattades under § 10.)	12
§ 5 Överlämnande av mål mellan allmänna förvaltningsdomstolar	12
Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU2.....	12
(Beslut fattades under § 10.)	12
§ 6 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen	13
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU3	13
Anf. 9 MARTIN KINNUNEN (SD)	13
Anf. 10 JYTTE GUTELAND (S)	14
Anf. 11 HELENA STORCKENFELDT (M)	16
Anf. 12 JYTTE GUTELAND (S) replik	17
Anf. 13 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	18
Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S) replik	18
Anf. 15 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	19
Anf. 16 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	19
Anf. 17 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	20
Anf. 18 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	20
Anf. 19 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	21
Anf. 20 KAJSA FREDHOLM (V).....	21
Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	22
Anf. 22 JYTTE GUTELAND (S) replik	24
Anf. 23 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	24
Anf. 24 JYTTE GUTELAND (S) replik	25
Anf. 25 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	25
Anf. 26 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	26
Anf. 27 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	26
Anf. 28 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	27
Anf. 29 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	27
Anf. 30 RICKARD NORDIN (C).....	28
Anf. 31 ELIN NILSSON (L).....	29
Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S) replik	30
Anf. 33 ELIN NILSSON (L) replik	30

Anf. 34 JYTTE GUTELAND (S) replik	31	Prot. 2024/25:10
Anf. 35 ELIN NILSSON (L) replik.....	31	25 september
Anf. 36 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	32	-----
Anf. 37 ELIN NILSSON (L) replik.....	32	
Anf. 38 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	32	
Anf. 39 ELIN NILSSON (L) replik.....	33	
Anf. 40 ELIN SÖDERBERG (MP).....	33	
(Beslut fattades under § 10.).....	35	
§ 7 Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler på		
konkurrensområdet	35	
Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU5	35	
(Beslut fattades under § 10.).....	35	
§ 8 2018 års ändringar i fördraget om internationell		
järnvägstrafik.....	35	
Civilutskottets betänkande 2023/24:CU22	35	
(Beslut fattades under § 10.).....	35	
§ 9 Riksrevisionens rapport om statens hantering av		
markintrång	35	
Civilutskottets betänkande 2023/24:CU24	35	
Anf. 41 ROGER HEDLUND (SD)	35	
(Beslut fattades under § 10.).....	37	
Ajournering.....	37	
Återupptaget sammanträde.....	37	
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	38	
FiU14 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare		
materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina.....	38	
JuU2 Överlämnande av mål mellan allmänna		
förvaltningsdomstolar.....	38	
MJU3 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen.....	38	
NU5 Kompletterande bestämmelser till nya unionsregler		
på konkurrensområdet	39	
CU22 2018 års ändringar i fördraget om internationell		
järnvägstrafik.....	39	
CU24 Riksrevisionens rapport om statens hantering av		
markintrång	39	
§ 11 Anmälan om interpellationer.....	40	
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	40	
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	41	
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.05.....	41	